

Innst. S. nr. 44

(1999-2000)

Innstilling frå finanskomiteen om Kredittmeldinga 1998

St.meld. nr. 11 (1999-2000)

Til Stortinget

1. INNLEIING

Samandrag

Årsmeldingane frå Noregs Bank, Kredittilsynet, Statens Banksikringsfond, Statens Bankinvesteringsfond og Folketrygdfondet følgjer som utrykte vedlegg til meldinga.

Det er i avsnitt 1.2 i meldinga gjort greie for utviklinga på finansmarknaden i 1998.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Dag Terje Andersen, Berit Brørby, Erik Dalheim, Ranveig Frøiland, Trond Giske, Tore Nordtun og Hill-Marta Solberg, frå Framstegspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, frå Kristeleg Folkeparti, Randi Karlstrøm, leiaren Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, frå Høgre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, frå Senterpartiet, Jørgen Holte, frå Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, frå Venstre, Borghild Tenden, og representanten Steinar Bastesen, viser til brev av 8. november 1999 frå finansminister Gudmund Restad til Stortinget om trykkfeil i kapittel 2, avsnitt 2.1.2 i meldinga. Brevet følgjer som vedlegg til denne innstillinga.

Komiteen har elles ingen merknader.

2. OM EIGE, TILSYN OG STRUKTUR FOR FINANSMARKNADEN

2.1 Forvaltninga av statens eigardelar i bankane gjennom Statens Bankinvesteringsfond

Samandrag

Det er i meldinga gjort greie for forvaltninga av statens eigardelar i bankane gjennom Statens Bankinvesteringsfond.

Det er viktig å ha eigarar i bankane som har god kjennskap til norsk økonomi, og som veit kva slags behov norske aktørar har for finansielle tenester. Slike eigarar kan vere med på å skape ei strategiutvikling i bankane som støttar opp under utviklinga i norsk økonomi, og såleis skape stabile marknadsforhold for bankane. Etter departementet si oppfatning er det brei semje om at staten skal gjere sitt til dette gjennom forvaltninga av statlege eigarinteresser, og at ein skal leggje avgjerande vekt på forretningsmessige omsyn.

Ut frå retningslinjene for utøvinga av eigarinteressene, som det òg har vore brei semje om, legg departementet til grunn at den økonomiske styringa av offentlig forretningsverksemd er skild reelt og formelt frå moglege spørsmål av meir politisk eller samfunnsmessig art. Dette legg departementet vidare til grunn i samband med utøvinga av statens eigarinteresser.

Ved utforminga av lovverket for både Kredittilsynet og Statens Bankinvesteringsfond er det lagt vekt på å skilje staten si rolle som konsesjonsmyndigheit og som utøvar av eigarskapen i bankane. Departementet viser til at eventuelle søknader om fusjonar må leggjast fram for Finansdepartementet (jf. avsnitt 2.1.1 i meldinga). I tillegg til soliditets- og konkurransemessige forhold, kan ein leggje vekt på andre viktige strukturelle omsyn i konsesjonsbehandlinga. Om fusjonspolitikken og anna står det i Kredittmeldinga 1997 mellom anna dette:

"I den samla konsesjonsvurderinga vil departementet såleis leggje opp til å følgje ei restriktiv linje med omsyn til oppkjøp og konsentrasjon av dei størst norske finansinstitusjonane og grupperingane. Ein vil i denne samanheng leggje vekt på at det finst solide og konkurransedyktige institusjonar og grupperingar med regional forankring heimehørande her i landet og å søkje å unngå utflytting eller svekking av finansmiljøet i Noreg."

Retningslinjene for utøvinga av eigarinteressene inneber såleis at eit selskapsorgan som styret, og eventuelle medlemmer der nominert av staten, får konsentrere seg om forretningsmessige oppgåver. Dersom det

er ønskeleg å få oppfylt andre offentlege målsetjingar, bør ein nytte andre meir direkte verkemiddel enn eigarforholdet i bankane til dette. Dette blir òg understøtta av omtalen i St.prp. nr. 76 (1998-1999) der det står følgjande:

"Postnettet anses fra partenes side å være en attraktiv og kostnadseffektiv distribusjonskanal for enkle banktjenester, og det er et mål at fusjonen skal bidra til å styrke bruken av postnettet. Den inngåtte forretningsavtalen har varighet frem til 1. mai 2002. Ut over dette har ikke partene forpliktet seg til å tilby grunnleggende banktjenester i hele landet gjennom postnettet. Det er like viktig nå som før å sikre personkunder og bedrifter i hele landet et godt tilbud av bank- og betalingstjenester. Samferdselsdepartementet anser imidlertid ikke lenger eierskapet til Postbanken som et nødvendig virkemiddel for å sikre dette. Regjeringen har imidlertid i Ot.prp. nr. 53 (1998-1999) foreslått at Posten Norge BA pålegges å inngå en avtale med en finansinstitusjon hvor denne gis enerett og pålegges plikt til å tilby grunnleggende banktjenester gjennom hele Postens ekspedisjonsnett."

I Stortinget si behandling av St.prp. nr. 76 (1998-1999), går det fram at fleirtalet i finanskomiteen sluttar seg til Samferdselsdepartementet si vurdering. Departementet legg difor til grunn at forretningsmessige omsyn skal vere avgjerande òg i framtida.

Stortinget har i Innst. O. nr. 14 (1991-1992) lagt til grunn at staten som eigar av bankaksjar ikkje skal gripe direkte inn i den daglege forretningsdrifta av banken. Fondet har ikkje vore direkte representert i bankstyra.

Ein viktig del av retningslinjene for staten som aksje-eigar er at staten i første rekkje bør opptre finansielt ved å stille krav til avkastning. Dersom staten ønskjer å opptre som ein finansielt aktiv eigar, er dei styrande organa særskilt viktige, og spesielt styret. Styret si formelle rolle i eit aksjeselskap er å fungere som eit bindeledd mellom eigarane og leiinga av selskapet. Det skal ta hand om eigarane sine interesser og formidle deira syn, samtidig som styret skal ha kontrollfunksjonar overfor leiinga. Føresetnaden for å kunne ha ei finansielt aktiv eigarrolle er at sjølve drifta blir overlatt til leiinga, mens eigarane kan delta i større strategiske avgjerder.

Statens eigarskap har likskapstrekk med eigarskapan til private institusjonelle investorar. Desse eigarane er i mange tilfeller forretningsmessig passive. Dersom dei er misfornøgte med leiinga for selskapet, kan eit alternativ for dei vere å selje aksjane sine. Statens eigarskap skil seg likevel frå ordinær porteføljeforvaltning, ettersom føremålet er å sikre ein stabil, langsiktig eigarskap. Når omfanget av den langsiktige eigarskapen no er avklara, kan difor behovet for å medverke til dei val som har noko å seie for dei strategiske avgjerdene, vere viktigare enn tidlegare. Departementet meiner såleis at det er fleire argument for at staten som eigar skal kunne nominere representantar til styret i DnB og Kreditkassen.

I St.prp. nr. 76 (1998-1999) er det lagt opp til at to representantar skal bli nominerte frå Postbanken si

side. Dette må ein sjå på som ei overgangsordning knytt til sjølve infusjoneringa av Postbanken i DnB-konsernet. Deretter bør det vere Statens Bankinvesteringsfond som, slik ein generelt frå no av legg til grunn, foreslår eit tal representantar ut ifrå staten sin eigardel i DnB og Kreditkassen. St.meld. nr. 39 (1993-1994) legg opp til at ein representasjon i styret bør bli praktisert ut ifrå kva representanten/representantane som representerer staten, meiner er til beste for banken. Ein legg til grunn at dette best blir gjort ved at representantane som er nominerte frå Bankinvesteringsfondet, rettar seg etter dei generelle retningslinjene som Statens Bankinvesteringsfond har, og som legg vekt på den forretningsmessige drifta. Etter omstende skal desse retningslinjene, eller endringar i dei, leggjast fram for departementet.

Departementet ser det som nødvendig at det er medlemmer i styret og representantskapet i bankane som har ein kompetanse og ein allsidig bakgrunn, som ivaretek det langsiktige forretningsmessige synet og interessene til Bankinvesteringsfondet, slik dei er trekte opp i retningslinjene frå Stortinget og Regjeringa. Styremedlemmer bør vere profesjonelle og i minst mogleg grad knytte til grupper med andre interesser enn eigarane. Ein viser her til det som er sagt om val av styremedlemmer til Statens Banksikringsfond og Statens Bankinvesteringsfond. Av Ot.prp. nr. 20 (1990-1991) (side 10) "Om lov om Statens Banksikringsfond" går det fram at medlemmene i styret til SBF må vere høgt kvalifiserte innanfor fagområda økonomi og jus og rå over rekneskaps- og revisjonsrettsleg kompetanse. I Ot.prp. nr. 8 (1991-1992) "Om lov om Statens Bankinvesteringsfond (...) m.v." viser ein til side 10 i Ot.prp. nr. 20 (1990-1991), og frå Ot.prp. nr. 8 (1991-1992) følgjer det at òg styret i SBIF bør ha kompetanse særleg innanfor fagområda jus og økonomi. Når ein set saman styret i Bankinvesteringsfondet, skal det dermed leggjast vekt på kvalifikasjonar som etter departementet si vurdering i første rekkje er nødvendige for å ivareta dei forretningsmessige sidene ved forvaltninga.

I ulike samanhengar er det òg - jf. mellom anna i Bankkrisemeldinga (St.meld. nr. 39 (1993-1994)) - slått fast at ingen medlemmer i styret eller representantskapet som er oppnemnde direkte eller indirekte av Bankinvesteringsfondet, har noka rapporteringsplikt til Bankinvesteringsfondet. Dei tillitsvalde skal ivareta bankens generelle interesser. Departementet er difor av den oppfatning at Bankinvesteringsfondet skal prøve å finne fram til kompetente kandidatar som har den nødvendige tyngda og erfaringa til å vere aktivt med i dei styrande organ. Dei bør vere med å syte for ei positiv, men kritisk vurdering av resultatlar og dei strategiske vegvala banken gjer, og medverke til at banken driv solid og nøktern bankdrift som er forretningsmessig fundert.

I bankinvesteringsfondlova §p4 er det gitt særskilde reglar om plikt til å leggje saker fram for departementet og reglar om departementet sin instruksjonsrett overfor

fondet. Etter omstende skal slike saker såleis leggjast fram for departementet.

2.2 Organiseringa av tilsynsverksemda for finansmarknaden

2.2.1 Innleiing

Samandrag

Ein viser til Innst. S. nr. 141 (1998-1999) "Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble nedsatt av Stortinget for å gjennomgå ulike årsaksforhold knyttet til bankkrisen", Dokument nr. 17 (1997-1998). Innstillinga blei behandla i Stortinget 6. mai 1999. Kontroll- og konstitusjonskomiteen tilrår at "Stortinget oversender rapport fra kommisjonen som ble nedsatt av Stortinget for å gjennomgå ulike årsaksforhold knyttet til bankkrisen til Regjeringen for oppfølging, i samsvar med kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader". Ein gjennomgang av innstillinga viser at kontroll- og konstitusjonskomiteen føreset følgjande vurdering/oppfølging frå Regjeringa:

1. gjennomgang av dagens tilsynsregelverk med sikte på eventuelle endringar dersom dagens regelverk ikkje synest tilstrekkeleg.
2. vurdering av dagens reglar for tapsavsetning med sikte på eventuelle forbetringar av desse reglane, for å førebyggje kriser under nedgangskonjunkturar.
3. vurdering av om det er grunnlag for endringar i reglane om eigarskap i finansinstitusjonane, på bakgrunn av mellom anna det kommisjonen og banklovutvalet peikar på etter å ha gått gjennom desse forholda.
4. vurdering av om det er grunnlag for å etablere eit system der bankaksjonærar får fastsett verdien av aksjane sine gjennom eit uavhengig organ, slik som granskingskommisjonen foreslår.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen er samd med granskingskommisjonen i at det er viktig å skape og halde ved like klare førestellingar om det rettslege og politiske ansvaret for å følgje med og varsle om eventuelle faresignalar med omsyn til framtidige bankkriser. Dette ansvaret er i dag delt mellom Finansdepartementet, Kredittilsynet og Noregs Bank, og slik bør det etter komiteen si meining også vere i framtida. Komiteen understreka i denne samanheng at det er viktig at systemansvaret blir fordelt på ein slik måte at råd og åtvaringar kan kome fram i tide, uavhengig av dei underliggjande forhold.

Granskingskommisjonen har òg meint at banktilsynet bør utviklast "i retning av større aktivitet", til dømes med bakgrunn i den danske modellen med regelmessig og intensivt tilsyn gjennom inspeksjonar og anna, og eit løyve for Kredittilsynet til mellom anna å fastsette individuelle minstekrav til eigenkapitaldekninga.

Komiteen ber om at Regjeringa "i samsvar med de respektive organer" går gjennom dagens regelverk på dette området, for å kome tilbake til Stortinget med eventuelle endringar dersom dagens regelverk ikkje synest tilstrekkeleg.

I tillegg understrekar komiteen "viktigheten av at Regjeringen i samarbeid med de berørte aktører gjennomgår kommisjonens råd og anbefalinger på best mulig måte".

Noregs Banks formål, virkeområde og forhold til statsmyndigheitene følgjer av sentralbanklova. Der går det fram at banken skal vere eit utøvande og rådgjevande organ for penge-, kreditt- og valutapolitikken, overvake penge-, kreditt- og valutamarknaden, samt mellom anna fremme eit effektivt betalingssystem innanlands. Sentralbanken har mellom anna gjennom betalingssystemet eit ansvar for å medverke til eit robust og effektivt finansielt system. Banken gjer sitt til dette, ved å overvake og analysere finansinstitusjonane og finansmarknadene med sikte på effektiv kapitalformidling og finansiell stabilitet, ved å arbeide for å redusere risikoen i betalings- og oppgjerssystema og gjere dei meir robuste overfor sjokk, og ved å ivareta funksjonen som "lender of last resort" for det finansielle systemet.

Det er regelmessig kontakt mellom Noregs Bank, Finansdepartementet og Kredittilsynet for å utveksle informasjon om den finansielle stabiliteten. Gjennom utøvinga av pengepolitikken har Noregs Bank eit utgangspunkt for å vurdere og varsle om faktorar som kan true den finansielle stabiliteten. Noregs Bank presenterer sine vurderingar i ein halvårleg rapport om finansiell stabilitet, kalla "Finansielt utsyn", jf. avsnitt 4.1.2.2 i meldinga.

I dette kapitlet er dagens tilsynsregelverk gjennomgått, jf. punkt 1 ovanfor. I brev 30. juni 1999 bad Finansdepartementet Kredittilsynet om å gi merknader til dei synspunkta og forslaga som kjem fram i Innst. S. nr. 141 (1998-1999) frå kontroll- og konstitusjonskomiteen om granskingskommisjonen sin rapport om årsaksforholda knytte til bankkrisa. Dei andre forholda som Stortinget har bedd Regjeringa vurdere, jf. punkt 2, 3 og 4 ovanfor, blir lagde fram for Stortinget på eit seinare tidspunkt.

Det er i avsnitt 2.2.2 i meldinga gjort greie for Kredittilsynet si vurdering av dagens tilsynsregelverk.

Merknader frå komiteen

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Framstegspartiet og Høgre, går mot at Statens Bankinvesteringsfond skal nominere representantar til styret i DnB og Kreditkassen, jf. ønsket frå Regjeringa om å endre retningslinene for fondet.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet viser til at departementet no går inn for at staten som eigar skal kunne nominere representantar til styret

i DnB og Kreditkassen. Disse medlemene viser til at Stortinget har lagt til grunn at staten som eigar av bankaksjar ikkje skal gripe direkte inn i den daglege forretningsdrifta av banken, jf. Innst. O. nr. 14 (1991-1992), og at Statens Bankinvesteringsfond ikkje har vore direkte representert i bankstyra. Disse medlemene viser til at formålet med statens eigarskap i forretningsbankane ikkje er endra. Disse medlemene viser vidare til at omfanget av det langsiktige eigarskapet i begge forretningsbankane heller ikkje framstår som endeleg avklart, jf. merknadene frå desse medlemene i avsnitt 2.3 nedanfor.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Steinar Bastesen, viser til at omfanget av den langsiktige eigarskapen vart drøfta ved handsaminga av Kredittmeldinga 1998, der det vart slått fast at staten skal eige minst N av aksjane, m.a. for å sikre norsk eigarskap og hindre tap av kompetanse og utflytting av hovudkontor. Disse medlemene meiner det difor kan vere behov for å meir aktivt medverke til dei val som har noko å seie for strategiske avgjerder for å vidareutvikle bankane. Disse medlemene meiner dette er vektig grunn for at staten via Bankinvesteringsfondet skal kunne nominere representantar til styret i bankar staten er eigar i. Ein slik representasjon bør praktiserast utifrå kva representanten meiner er til beste for banken. Disse medlemene understrekar at staten ikkje med dette skal blande seg bort i den daglege drift, eller setje krav om tilbakerapportering.

Disse medlemene er på denne bakgrunn samd med Regjeringa.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til sine respektive merknader under 2.3.2. Disse medlemmer viser til at det ved en avvikling av det statlige eierskapet i forretningsbankene ikke er en aktuell problemstilling hvorvidt staten skal oppnevne representanter til styrene i DnB eller Kreditkassen, og ser derfor ingen grunn til å slutte seg til Regjeringens syn når det gjelder dette.

Inntil det statlige eierskapet i forretningsbankene er avviklet vil disse medlemmer understreke at en ved forvaltningen av de statlige eierinteressene skal legge avgjørende vekt på forretningsmessige hensyn, og at det skal være et klart skille mellom statens rolle som konsesjonsmyndighet og statens rolle som eier. Andre hensyn som det offentlige ønsker ivaretatt, utover det rent forretningsmessige, må ivaretas ved andre og mer direkte virkemidler enn eierforholdet i bankene.

2.2.2 Departementet si vurdering av tilsynsverksemda Samandrag

Erfaringar frå mange land har vist at det er store kostnader knytta til bankkriser og andre kriser i det finansielle systemet. Etter departementet si vurdering er det viktig å prioritere ei løpande overvaking av makro-

økonomiske forhold og sannsynlege verknader for finanssektoren av endringar i utforminga av den økonomiske politikken med sikte på å førebyggje slike kriser. Erfaringar frå mange land har såleis vist at det er viktig å ha eit godt tilsyn med utviklinga i finansmarknaden. Dei siste åra har det skjedd ei generell opprusting av tilsynsverksemda i Noreg. I samband med dette arbeidet har Kredittilsynet fått auka ressursar. Tilsynet hadde i 1992/99 fast tilsette medarbeidarar, mens talet ved utgangen av 1998 var på 139. I tillegg til at talet på tilsette er auka dei siste åra, har dei auka ressursane òg medført meir satsing på IT, informasjon og eit auka internasjonalt engasjement. Dei samla utgifter til Kredittilsynet var i 1998 på 86,9 mill. kroner. Dette var ein auke på 10,7 pst. frå 1997. Vedteke budsjett var i 1999 på 91,9 mill. kroner. Det svarar til ein auke på 5,7 pst. frå 1998.

Finansdepartementet er samd med Kredittilsynet i at det er viktig med eit klart ansvarsforhold mellom Finansdepartementet og Kredittilsynet. Departementet meiner, som Kredittilsynet, at dette blir godt ivareteke av eksisterande praksis og retningslinjer. Det er i dag etablert ein ryddig styringsdialog mellom Finansdepartementet og Kredittilsynet. Ramma for verksemda i Kredittilsynet er lagt i kredittilsynslova. Sentrale retningslinjer for den faste verksemda blir trekte opp av Finansdepartementet i dei årlege tildelingsbreva for budsjettet. Det er òg eit fast etablert system for skriftleg og munnleg kontakt mellom tilsyn og departement om faglege og administrative saker.

Etter departementet si vurdering er det ei generell tilsynsoppgåve å vurdere soliditeten i finansinstitusjonane, og eventuelt treffe tiltak dersom soliditeten blir vurdert som uforsvarleg. Etter bankkrisa har tilsynsmyndighetene difor lagt stor vekt på å sikre soliditeten i mellom anna bankane. Kapitaldekninga er sentral for soliditeten i finansinstitusjonane. Kapitaldekningsregelverket har såleis ein viktig plass i tilsynsarbeidet. For ein gjennomgang av det gjeldande regelverket viser ein til Revidert nasjonalbudsjett 1998, side 112.

Etter departementet si vurdering er det viktig at kapitaldekningsreglane har ein generell karakter. Dette er med på å gi ei likebehandling av aktørane i marknaden. I Revidert nasjonalbudsjett 1998 blir det lagt vekt på at det er ei generell oppgåve for tilsynet å vurdere soliditeten i finansinstitusjonane og eventuelt treffe tiltak dersom soliditeten blir vurdert å vere uforsvarleg. Med bakgrunn i den liberaliseringa av internasjonale vare- og kapitalstramar som har skjedd dei siste åra, har finansinstitusjonar i aukande grad blitt integrerte over landegrensene. Stabiliteten i innanlandske finansmarknader er difor i større grad avhengig av utviklinga i utanlandske marknader. Dette medfører auka behov for internasjonale minstestandardar og samordning av tilsyn med finansmarknadene mellom land. Departementet ser det difor som viktig at Noreg aktivt deltek i internasjonalt arbeid omkring tilsyn og regulering av finansmarknadene, og at ein støttar arbeidet med å gjennomføre dei anbefalte minstestandardane.

Departementet legg stor vekt på Kredittilsynet si rolle som eit sjølvstendig tilsynsorgan for finansmarknadene. Finansmarknaden består av ei mengd aktørar, og funksjonane deira kan vere komplekse. Det kan til tider føre til at marknaden framstår som uoversiktleg. Departementet vurderer det difor som formålstenleg at Noregs Bank og Kredittilsynet legg uavhengige vurderingar til grunn for sine oppfatningar omkring saker som gjeld finansmarknaden. Departementet viser her òg til Stortinget si behandling av St.meld nr. 48 (1991-1992) "Organisering av det offentlege tilsynet med finansnæring", jf. Innst. S. nr. 246 (1991-1992) side 9:

"Komiteen mener at det prinsipielt er en fordel med flere, sterke, uavhengige institusjoner ved reguleringen av finansmarkedene. Det sikrer hver enkelt institusjon uavhengighet i utøvelsen av sin oppgave uten at andre interesser kan innvirke på institusjonens beslutninger. Det sikrer videre mulighet for i større grad å bringe frem alternative analyser og synspunkter på utviklingen av finansnæringen. (...)

Komiteen mener at man må opprettholde Kredittilsynet som eget forvaltningsorgan."

Eit slik sjølvstende mellom sentralbanken og tilsynet synest å vere i samsvar med den internasjonale utviklinga. Samtidig meiner departementet at det er viktig at det eksisterer eit velorganisert samarbeid mellom dei to, slik det synest å vere i dag.

Departementet meiner òg at styret i Kredittilsynet er viktig for å gi Kredittilsynet styrke og integritet. Eit slikt styre er etter departementet si oppfatning med på å sikre at arbeidet som blir gjort av tilsynet, har den kvaliteten ein forventar av eit nasjonalt tilsynsorgan. Departementet vil her òg vise til Innst. S. nr. 246 (1991-1992) side 9, der det står følgjande:

"Komiteen mener det er viktig at Kredittilsynet får et styre som kombinerer faglig innsikt og bredde. Hensynet til Kredittilsynets uavhengighet bør etter komiteens mening bl.a. føre til at ingen oppnevnes som medlem av styret som representant for andre institusjoner."

Kredittilsynet peikar på at nivået på tapsavsetningane er viktige for soliditeten til finansinstitusjonane. Departementet sluttar seg til denne vurderinga, og understrekar at tapsvurderingane er ei viktig oppgåve for finansinstitusjonane. Departementet vil vise til Revidert nasjonalbudsjett 1998 side 123, der følgjande står:

"I tilknytning til Norges Banks synspunkter om at det bør nedsettes et utvalg som kan utrede en ordning med tilleggsavsetninger sett i sammenheng med regelverket for tapsavsetninger, kan det nevnes at Kredittilsynet nylig har sendt en utredning om regnskapsmessig behandling av tap på utlån, garantier m.v. på høring. En hovedkonklusjon i denne utredningen er at det norske tapsregelverket er på linje med det som i hovedsak gjelder internasjonalt. Det framgår videre av utredningen at det ut fra en regnskapsfaglig vurdering foreløpig er lite hensiktsmessig å endre gjeldende tapsforskrift."

Sitatet ovanfor er knytta til Noregs Bank sin omtale av eit opphavleg forslag frå Kredittilsynet, jf. brev frå Noregs Bank til Finansdepartementet av 1. april 1998. I brevet går det fram at Noregs Bank uttrykker skepsis til at slike avsetningar skal gi skattefritak.

Departementet legg vekt på at den internasjonale utviklinga synest å gå i retning av å leggje vekt på det totale risikobildet. Difor er det viktig å fokusere arbeidet omkring eit samla regelverk, i staden for dei ulike delane isolert. Det vil òg bli lagt fram for Stortinget ei nærare vurdering av tapsregelverket (jf. punkt 2 i avsnitt 2.2.1 i meldinga) på eit seinare tidspunkt.

Departementet vil til slutt understreke at det først og fremst er bankane sjølve, som er ansvarlege for ei forsvarleg drift. Ein viser i denne samanhengen til Innst. S. nr. 141 (1998-1999) side 15:

"Komiteens flertall, (...), viser videre til at konjunkturomslaget - som utløste mislighold av banklån i stort omfang - ble forsterket av bankenes egen adferd. Flertallet konstaterer at dermed vil heller ikke en argumentasjon som legger vekt på betydningen av den innenlandske konjunkturedgangen, frita bankene fra hoveddelen av ansvaret for de store tapene."

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til sine merknader under punkt 2.3.2 og i Innst. O. nr. 19 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 9 (1999-2000).

2.3 Om eigarskap og struktur for finansmarknaden

2.3.1 Bakgrunn

Samandrag

Sidan først på 1980-talet har hovudmålet for strukturpolitikken vore å leggje til rette for ein velfungerande og solid finansiell sektor i Noreg, med høg konkurranse mellom dei enkelte institusjonane. Samtidig har det òg vore ei målsetjing å ha eit godt tilbud av finansielle tenester i alle regionar. Dei noverande retningslinjene for strukturpolitikken finn ein i Kredittmeldinga 1997. Av dei går det òg fram at det blir sett på som viktig å ha sentrale finansinstitusjonar med hovudkontor plasserte i Noreg.

Formålet med den statlege eigarskapen, slik det går fram av St.meld. nr. 39 (1993-1994), er å vere med og sikre ein stabil langsiktig eigarskap i dei to største forretningsbankane. I meldinga går det vidare fram at målet med ein slik eigarskap er å sikre at sentrale avgjerdsfunksjonar blir verande i Noreg.

Strukturen på finansmarknaden har endra seg raskt dei siste åra. Mellom anna har meir internasjonal integrasjon og bransjegliding auka konkurransen mellom finansinstitusjonane, og særleg innanfor banksektoren har konkurransen medverka til å drive marginane nedover og tvinga aktørane til å effektivisere og redusere

kostnadene. Dette har ført til restrukturering og konsolidering i finanssektoren. Det har òg vore ei utvikling i retning av blanda finanskonsern med bank og forsikring.

Deregulering, teknologiske innovasjonar og endra sparemønster, med ei dreining frå tradisjonelle bankinnskot over mot forsikringsprodukt og verdipapirfonddelar, er viktige drivkrefter bak den utviklinga ein har sett i finanssektoren. Vidare har gjennomføringa av den indre marknaden i EU og EØS-reglane om mellom anna etableringsrett for filialar og grensekryssande verksemd ført til auka integrasjon og konkurranse i dei europeiske finansmarknadene. Truleg har òg innføringa av fellesvalutaen "euro" frå 1. januar 1999 påskunda prosessen omkring restrukturering og konsolidering av det finansielle systemet i Europa. Desse drivkreftene bak endringane i strukturen på finansmarknaden kjem truleg til å gjere seg gjeldande også i tida framover.

Den raske endringa i finansmarknaden gjer at Regjeringa ser eit behov for å vurdere kva utviklinga i den finansielle sektoren kan ha å seie for korleis ein kan oppfylle måla for strukturpolitikken, slik dei er presenterte i Kredittmeldinga 1997. Bodet frå MeritaNordbanken på aksjane i Kreditkassen har ytterlegare aktualisert dette spørsmålet.

2.3.2 Utviklinga i finansmarknaden

Samandrag

Det er i avsnitt 2.3.2 i meldinga gjort greie for utviklinga i finansmarknaden og i avsnitt 2.3.3 er det gjort greie for tidlegare behandling av den statlege eigarskapen.

Finansnæringa har ein sentral plass i ein moderne økonomi, der effektiv formidling av finansielle tenester er nødvendig for å sikre utvikling og stabilitet. Bankane har som oppgåve å transformere kortsiktige innskot til langsiktige utlån, dei utferdar pengar og dei står for oppgjer av betalningar. Slik sett er finansnæringa meir integrert i økonomi og samfunnsliv enn mange andre næringar. Skadeverknadene kan òg bli store om tilgangen på relevante tenester skulle svikte, med smitteeffektar til andre aktørar og med realøkonomiske konsekvensar.

Eit hovudmål i strukturpolitikken er, slik det er nemnt i innleiinga til dette avsnittet, å sikre at Noreg har velfungerande og solide finansinstitusjonar, og at det er høg konkurranse mellom institusjonane, og at institusjonane har finansiell og kompetansemessig styrke til å hevde seg i konkurransen.

Det skjer ei rask internasjonalisering av finansmarknaden, mellom anna som følge av den teknologiske utviklinga og opprettinga av ØMU-området, der det blei innført ein felles valuta frå 1. januar 1999. Konkurransen over landegrensene aukar. Tilfanget av nye produkt, tenester og aktørar er truleg også med på å auke konkurranseintensiteten. Det har mellom anna skjedd endringar i sparemønsteret, med ei dreining frå tradisjonelle bankinnskot over mot verdipapirfond-

delar og forsikringsprodukt. Institusjonelle investorar som forsikringsselskap og verdipapirfond har såleis blitt stadig viktigare som konkurrentar til bankar og andre tradisjonelle kredittinstitusjonar.

Kundane har dermed fått fleire valmoglegheiter, og auka konkurranse er med på å halde prisane lågare enn dei elles ville ha vore. Dette gjeld særleg for store kundar som har den internasjonale marknaden som eit reelt alternativ.

For å vere konkurransedyktig i den nye marknaden står finansnæringa overfor krav til effektivisering og reduksjon av kostnader, samtidig som det er behov for utvikling av drift og strategi. Dette er nødvendig for å sikre ei tilfredsstillande inntening, og for å kunne tilby dei produkt og tenester som kundane spør etter i ein stadig meir utvikla marknad.

Som det går fram av avsnitt 2.3.2.1 i meldinga, er det både i Noreg og internasjonalt ei utvikling i retning av stadig større einingar innanfor bank og forsikring gjennom oppkjøp og fusjonar. Moglege stordrifts- og breiddefordelar i bank- og forsikringsdrift er eit motiv. Empirisk har det vore vanskeleg å finne klare haldepunkt for stordrifts- og breiddefordelar. I enkelte segment kan det likevel vere stordriftsfordelar knytte til mellom anna utbygging og drift av teknologiske system, særleg der det er store investeringar. Ein viss kritisk storleik kan òg vere nødvendig for at det skal vere lønsamt å opparbeide kompetanse for å hevde seg i marknaden for nye, avanserte produkt og tenester. Tilsvarende kan det vere visse breiddefordelar i distribusjon av bank- og forsikringsprodukt. Mange fusjonar og oppkjøp er nok likevel først og fremst motivert ut frå meir stategiske omsyn. Ein større institusjon kan mellom anna ha større finansiell moglegheit til å kjøpe opp andre institusjonar, og såleis stå friare i val av strukturelle løysingar. Dei kan også vere mindre utsette for uønskte oppkjøp frå andre.

Men det har òg blitt vist til problem som ofte kan oppstå ved fusjonar og oppkjøp, og som truleg er med på å forklare at det er vanskeleg å talfeste fusjonsgevinstar empirisk. Mellom anna kan kulturane i dei institusjonane som skal vere med i eit nytt selskap, vere svært ulike. Vidare kan kostnadene til sjølve fusjonen eller oppkjøpet og den etterfølgjande integreringa vere høge. Det har blitt vist til at ein ved danning av større, meir samansette institusjonar kan spreie risiko, men ein kan òg ta på seg nye risiki som ein manglar erfaring med å håndtere.

Det er således ikkje haldepunkt for at det finnast ein bestemt strategi for å lykkast, og at storleik er noko kriterium i ein slik strategi. Det viktigaste er truleg å ha ein klar og truverdig forretningsstrategi. Det er òg viktig å utvikle høg kompetanse på kjerneområda for den strategien som er valt, og å bli god på marknadsføring og drift av denne verksemda.

Dersom ein meiner at storleik er viktig for å kunne vere konkurransedyktig, må dette vurderast opp mot dei verknader høg konsentrasjon kan ha. Det må mellom anna vurderast ut frå at større institusjonar kan

føre til større systemproblem, dersom det oppstår ei krise i institusjonen. Den norske marknaden er liten. Det er difor også grenser for kor langt ein kan gå i å tillate større norske institusjonar å slå seg saman, utan at dei får ein for dominerande marknadsposisjon, totalt eller i større segment. Eit alternativ om ein meiner det er viktig med store institusjonar, er å tillate samaslåing med utanlandske institusjonar. Ettersom norske institusjonar er små i internasjonal målestokk, vil hovudkontoret i eit eventuelt slikt fusjonert føretak truleg bli lagt til utlandet.

Departementet vil understreke at det ikkje er noko mål i seg sjølv å oppretthalde ein bestemt struktur på finansmarknaden. Endringar i strukturen vil vere ein viktig og naturleg del av utviklinga i alle marknader, og oppstår som følgje av ei rekkje enkeltvedtak som eigarane gjer på bakgrunn av vurderingar av mellom anna lønsemd og strategi. For myndigheitene er det eit mål å utforme ein strukturpolitikk som gir finansnæringa tilstrekkelege moglegheiter til vidare utvikling, samtidig som ein unngår at strukturutviklinga kjem i konflikt med viktige samfunnsmessige omsyn.

Dei verkemidla staten har i strukturpolitikken, er konsesjonspolitikken og den statlege eigarskapen i dei to største forretningsbankane.

I konsesjonssaker på finansmarknadsområdet blir det lagt vekt på soliditets- og konkurransemessige omsyn. Det følgjer av Kredittmeldinga 1997 at departementet vil leggje opp til ei restriktiv linje med omsyn til oppkjøp og konsentrasjon av dei største norske finansinstitusjonane og grupperingane. Det er dessutan eit mål å ha grupperingar med regional forankring heimhøyrande her i landet og å søkje å unngå utflytting eller svekking av finansmiljøet i Noreg. Norske og utanlandske institusjonar vil i samsvar med Noreg sine internasjonale skyldnader bli handsama likt i høve til dei strukturpolitiske retningslinjene.

Den statlege eigarskapen i norske forretningsbankar har opphav i bankkrise først på 1990-talet. Etter at situasjonen på finansmarknaden normaliserte seg igjen, blei eigardelane reduserte eller selde ut. Staten har nå ein eigardel i DnB på 52,2 pst. (60,6 pst. medrekna Postbanken). Eigardelen skal reduserast ned mot N, tilstrekkeleg til å hindre utflytting av hovudkontorfunksjonar. Staten har ein eigardel i Kredittkassen på 34,67 pst. Desse eigardelane er grunna i omsynet til stabil norsk eigarskap i finansnæringa.

Det er viktig å skilje staten si rolle som regulator og som eigar. Staten sine eigarinteresser i DnB og Kredittkassen blir ivaretekne av Statens Bankinvesteringsfond. I retningslinjene for verksemda til Bankinvesteringsfondet er det lagt vekt på at fondet ikkje skal delta i den daglege drifta av bankane. I avsnitt 2.1 i meldinga er det lagt opp til at Bankinvesteringsfondet skal nominere representantar til styret i DnB og Kredittkassen i samsvar med staten sin eigardel. I sine vurderingar skal Bankinvesteringsfondet leggje forretningsmessige kriterium til grunn. Saker av særleg vekt skal leggjast

fram for departementet før Bankinvesteringsfondet treffer vedtak.

Det å redusere eigardelen i DnB eller Kredittkassen under N, ville vere i strid med dei retningslinjene Stortinget har gitt for den statlege eigarskapen. På denne bakgrunn er tilbodet frå MeritaNordbanken på aksjane i Kredittkassen, og der fristen for å akseptere var sett til 29. oktober 1999, ikkje akseptert. Statens Bankinvesteringsfond har vurdert MeritaNordbanken sitt bod. Då denne avgjerda vart lagt fram for departementet, viste fondet til at det ikkje er grunnlag for å slutte at Bankinvesteringsfondet ville ha konkludert annleis om avgjerda skulle ha vore fatta på reint forretningsmessig grunnlag.

Regjeringa viser til at dei aller fleste utvikla land har sentrale finansinstitusjonar med nasjonal eigarskap. Regjeringa meiner at det også i Noreg er viktig at det blir oppretthalde ein langsiktig norsk eigarskap i dei sentrale finansinstitusjonane som i omfang er tilstrekkeleg til å kunne forhindre ei uønskt utvikling. Spørsmålet om nasjonal eigarskap er knytt til dei spesielle funksjonane finansnæringa har i økonomien. Det går fram av Kredittmeldinga 1997 at formålet med nasjonal eigarskap er å sikre nærleik mellom kundane og leiings-, strategi- og utviklingsfunksjonar i finansinstitusjonen. Det kan vere viktig å ha institusjonar der den øvste leiinga også på sikt har tilstrekkeleg kjennskap til særskilde forhold knytte til norsk økonomi og kundeforhold i Noreg. Ein må tru at hovudkontor i same land som kundane bur, i særleg grad kan ha mykje å seie for hushaldingar, små og mellomstore føretak og kommunar, som i motsetning til større føretak i liten grad har den internasjonale marknaden som eit reelt alternativ.

Private investorar kan ikkje påleggjast å oppretthalde eigarskapen sin i norske finansinstitusjonar verken på kort eller lang sikt, og ein må gå ut frå at dei gjennomgåande vurderer sin eigarskap ut frå marknadsmessige forhold til ei kvar tid. Regjeringa meiner difor at staten er den einaste som kan sikre ein langsiktig norsk eigarskap i dei sentrale finansinstitusjonane med den eigarkontroll som ein eigardel på over N vil gi. Regjeringa sitt utgangspunkt er at dei største institusjonane i denne og andre samanhengar bør ha mest mogleg like rammevilkår. Det er difor naturleg å ha ei felles haldning til spørsmål om norsk eigarskap og eigarkontroll når det gjeld dei to største bankane der staten allereie eig aksjar. Det er opp til staten sjølv å avgjere om den vil behalde eller avhende eigardelar som ledd i gjennomføringa av den eigarstrategien som det blir lagt opp til for å sikre det nivået på norsk eigarkontroll i desse to bankane som blir rekna som nødvendig. Regjeringa går i samsvar med dette inn for å føre vidare eigarskapsstrategien med eige av minst N som det blei lagt opp til mellom anna i Revidert nasjonalbudsjett 1997 og Statsbudsjettet 1998.

Raske endringar både i samfunnet generelt og i finansmarknaden understrekar at norske finansinstitusjonar må ha høve til strategiske og strukturelle tilpas-

singar som kan vere nødvendig for å sikre ei tilfredsstillande inntening. Det gjeld også løysingar der andre nordiske bankar deltar. Noko av den interessa utanlandske institusjonar nå viser for å overta norske institusjonar, kan ha samanheng med norske reglar for eigarskap. Etter gjeldande hovudregel kan ikkje eigardelen overstige 10 pst., om ikkje føretaket er heilått. Det visast til nærare omtale av gjeldande rett i Ot.prp. nr. 9 (1999-2000).

Regjeringa ønskjer å leggje til rette for nordiske samarbeidsavtaler og strategiske alliansar på finansmarknaden ved i slike tilfelle å opne for større eigardelar enn det den generelle 10 prosentregelen gir moglegheit for. Banklovkommissjonen har i NOU 1998:14, Finansforetak m.v., foreslått å utvide høvet til å få dispensasjon til å eige større minoritetspostar i samband med strategisk samarbeid. Utreiinga frå Banklovkommissjonen ha vore på høyring, og forslaget har fått brei tilslutning frå høyringsinstansane. Departementet fremmar i dag ein proposisjon der ein i hovudsak sluttar seg til dette forslaget, jf. Ot.prp. nr. 9 (1999-2000).

Det er foreslått at vedkomande store minoritetsengar også skal kunne stemme for aksjane sine. Banklovkommissjonen har foreslått at eigardelane skal kunne vere på inntil 30 pst. Det er vist til at dette er noko under den eigardelen som vil gi negativ kontroll på generalforsamlinga. Ein minoritetsengar med 30 pst. vil kunne få stor innverknad, avhengig av korleis resten av aksjane er fordelte. Det er ikkje vanleg at alle aksjonærene møter eller er representerte på generalforsamlingane i større, børsnoterte selskap. Dette vil mellom anna innebære at ein stor aksjonær vil kunne oppnå negativ kontroll med ein eigardel som ligg eit stykke under N av aksjane. Departementet foreslår difor at grensa for slike store eigarpostar blir sett til 25 pst.

I Ot.prp. nr. 9 (1999-2000) blir det òg foreslått nærare krav til korleis avgjerder som å inngå slik avtale om strategisk samarbeid skal bli fatta i finansinstitusjonane og hos konsesjonsmyndigheitene. På grunn av at avtalen både skal vere langsiktig og ha eit omfattande innhald, meiner departementet at vedtak bør treffast av generalforsamlinga, med fleirtal som for vedtektsending. Dette vil normalt innebære eit krav om O av dei gjevne stemmene. Tilsynsmyndigheitene vil måtte vurdere dei enkelte avtalane konkret i samband med eventuelle søknader om dispensasjon.

Oppsummering

Ut frå ei samla vurdering meiner Regjeringa at dei retningslinjene for strukturpolitikken som er trekte opp i Kredittmeldinga 1997, gir eit godt utgangspunkt også framover.

I eigarskapspolitikken vil Regjeringa leggje til grunn at:

- det er eit mål å sikre langsiktig norsk eigarskap
- staten er den einaste som kan sikre at tilstrekkeleg norsk eigarskap og eigarkontroll oppretthaldast.

Staten må difor eige over N av aksjane i dei to største forretningsbankane og såleis handsame dei på same måten i høve til målet om nasjonal eigarskap.

I konsesjonspolitikken vil Regjeringa byggje vidare på retningslinjene frå Kredittmeldinga 1997 og leggje til grunn at:

- dei gjeldande retningslinjene er kvalitative og utelukkar ikkje bestemte strukturelle løysingar. Når søknader om konsesjon handsamast, vil det bli lagt stor vekt på omsynet til konkurranse og soliditet. Utviklinga internasjonalt mot større einingar og med auka konkurranse over landegrensene vil ha mykje å seie for konkurransesituasjonen. Konsesjonssøknader om oppkjøp og konsentrasjon av dei største norske finansinstitusjonane og grupperingane vil bli vurderte ut frå marknads- og konkurransetilhøva. Med dagens marknadssituasjon synest det ikkje vere aktuelt å tillate at dei to største forretningsbankane blir slått saman.

Retningslinjene stenger ikkje for nordiske/internasjonale samarbeidsløysingar med norsk deltaking, og der den utanlandske eigardelen er noko større (inntil 25pst.) enn forutsett i gjeldande lovgjeving.

Ein moglegheit til å gi konsesjon til store eigardelar, slik det er omtala ovanfor, vil opne for samarbeid mellom norske og enten andre norske eller utanlandske finansinstitusjonar, kombinert med ein vesentleg minoritetsengar, enten einseitig eller gjensidig.

Ut frå desse retningslinjene vil det vere opp til institusjonane å finne fram til organisasjons- og driftsformer som gir grunnlag for lønsam drift. Det må understreke at eventuelle søknader om fusjonar eller oppkjøp må vere forretningsmessig funderte. I tilfeller med institusjonar der staten har eigardelar, må løysingane vere forretningsmessig interessante, også for staten som eigar. Det er opp til myndigheitene sitt skjønne å avgjere kva for konkrete forslag som er i samsvar med retningslinjene.

Merknader frå komiteen

Komiteen vil i høve til finansmarknadspolitikken understreke at Stortinget si oppgave er å trekkje opp generelle retningslinjer for strukturpolitikken og staten si rolle som eigar.

Komiteen vil peike på at det er viktig at staten sine eigarinteresser blir utøvde etter forretningsmessige kriterium ved at Statens Bankinvesteringsfond, som eige rettssubjekt skal ta vare på staten sine eigarrettar gjennom særskilt lovgjeving, og at Finansdepartementet skal ta endeleg avgjerd i konsesjonssaker etter lovpålagt handsaming i Kredittilsynet og Konkurransetilsynet og innanfor det handlingsrommet Stortinget sine retningslinjer gjev.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, viser til at virke-

middel for staten når det gjeld strukturpolitikken for finansmarknadene er konsesjonspolitikken og den statlege eigarskapen i forretningsbankane. Når det gjeld konsesjonspolitikken, sluttar fleirtalet seg til vurderinga til Regjeringa om at retningslinene skal vere kvalitative og at dei ikkje skal utelukke bestemte strukturelle løysingar. Fleirtalet viser til at det i konsesjonssaker skal leggjast stor vekt på omsyna til soliditet og tilstrekkeleg konkurranse.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser vidare til at finansmarknadene er i stadig endring m.a. gjennom rask internasjonalisering og opprettinga av ØMU-området. Mellom anna på denne bakgrunnen meiner fleirtalet at dei strukturelle retningslinene ikkje bør utelukke at dei to største forretningsbankane kan slåast saman.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti, meiner at alle einskildsaker må vurderast konkret i høve til retningslinene for konsesjonspolitikken og etter ein særskild gjennomgang. Fleirtalet meiner at departementet før den endelege konklusjonen vert trekt i slike saker må innhente vurderingar frå konkurransestyresmaktene, forbrukarstyresmaktene, Kredittilsynet og Noregs Bank.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, vurderer det slik at det i slike konsesjonsspørsmål m.a. må leggjast vekt på om ei samanslåing inneber kompetanseheving og tilførsel av eit nytt produktspekter vil sikre soliditet og vere til gode for forbrukarane og dei tilsette i Noreg. Fleirtalet meiner på denne bakgrunnen at det må vurderast som negativt dersom dei einaste samordningsvinstane som kan identifiserast ved ei samanslåing mellom DnB og Kreditkassen, er knytt til kostnadskutt ved nedlegging av filialar der begge bankane i dag er etablert.

Fleirtalet viser til at Regjeringa går inn for å videreføre staten sin eigarskap på minst N i begge dei to største forretningsbankane og at staten som eigar må leggje opp til å handsama dei to bankane likt.

Fleirtalet går inn for at staten må medverke til å etablere ei sterk norsk løysing på finansmarknaden, slik at den nasjonale eigarskapen ikkje vert svekka. Fleirtalet meiner at staten som eigar ikkje nødvendigvis bør leggje vekt på å likebehandle eigarskapen i dei to forretningsbankane, men når det gjeld handsaming av konsesjonssøknader er det viktig at alle blir handsama likt.

Fleirtalet meiner det er eit viktig mål å sikre eit langsiktig nasjonalt eigarskap i finansnæringa for å sikre hovudkontor i Noreg. Det er også viktig å ta omsyn til dei politiske mål om konkurrerende tilbod til kundane, dekning av distrikta og grunnlag for ei vekstkraftig næring.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet meiner at den statlege eigarskapen spreidd på dei to største forretningsbankane framstår som vanskeleg å oppretthalde.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, meiner at staten må samle sine eigarinteresser i ei eining og slik sikre den nasjonale eigarskapen gjennom å eige minst N av aksjane i denne. Ei slik eining må mellom anna få vilkår og høve til vidareutvikling i Noreg og i Norden. Fleirtalet meiner at eit eventuelt sal av aksjar i Kreditkassen ikkje kan gjennomførast før ein har sett kva norsk løysing som kan etablerast.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet og representanten Steinar Bastesen meiner at inntektene frå eit eventuelt sal må brukast til å styrkje statleg eigarskap i den nasjonale løysinga som vert etablert og/eller til å styrkje det statlege engasjementet i andre delar av banknæringa og næringslivet elles.

Komiteen ser behovet for å utvikle vidare ei finansnæring med basis i norsk finansformue. I det høvet ber komiteen om at rammevilkåra til norske finansinstitusjonar blir vurderte.

Komiteen vil også peike på betydninga av at det vert lagd til rette for at finansinstitusjonar i nisjemarknader som er viktige for norsk næringsliv og med hovudkontor i Noreg, også får vilkår og høve til ekspansjon i Norden gjennom overtakingar og organisk vekst.

Komiteen legg til grunn at den framtidige konsesjonspolitikken må ta utgangspunkt i ei vurdering av soliditet og av konkurransemessige omsyn og i utgangspunktet ikkje må utelukke bestemte strukturelle løysingar eller stengje for nordiske/internasjonale samarbeidsalternativ der ein utanlandsk eigardel er noko større enn i gjeldande lovgjeving.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget frå Regjeringa om å endre eigarbegrensingsreglane for finansinstitusjonar slik at det vert opna for eigarpostar på 25ppst. som ledd i ein strategisk samarbeidsavtale. Fleirtalet viser til at dette er oppfølging av eitt av forslaga frå den fjerde utgreiinga frå Banklovkommissjonen, NOU 1998:14 om finansforetak m.v.

Fleirtalet har merka seg at Banklovkommissjonen generelt meiner at det ikkje kan sjåast bort frå at ein i åra frametter kan få ei utvikling i finansnæringa i retning av meir nyanserte eigarstrukturar og særlege, men begrensa samarbeidsformer. Fleirtalet føreset at ei eventuell opning for slike samarbeidsformer ikkje står i motstrid til etableringa av ei sterk norsk finansiell løysing som er omtala tidlegare. Under denne føresetnaden vil fleirtalet slutte seg til forslaget frå Regjeringa til endring i eigarbegrensingsreglane. Fleirtalet mei-

ner at Regjeringa bør gje prioritet til arbeidet med statens eigarskap i ei sterk norsk finansløyning. Fleirtallet føreset at Regjeringa vil orientere Stortinget på ein egna måte.

Komiteen reknar med at ei nærare drøfting av eigarbegrensingsreglane blir lagd fram for Stortinget i samband med dei andre forslaga frå kommisjonen til lovgjeving om finansforetak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil, under henvisning til dagens situasjon, der det foreligger et konkret bud på Kreditkassen, gi Regjeringen fullmakt til å selge samtlige av statens aksjer i Kreditkassen. Disse medlemmer viser til forslag under avsnitt 7.2.

Disse medlemmer mener et salg av Kreditkassen til for eksempel Merita-Nordbanken kan kombineres med et salg av aksjene i Den norske Bank på en slik måte og i et slikt tempo at en i størst mulig grad ivaretar hensynet til en stabil eierstruktur og hovedkontorfunksjoner i Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener Regjeringen gjennom Kredittmeldingen legger opp til en politikk overfor norske finansforetak som ikke vil være til fordel verken for finansnæringen eller for samfunnet som næringen faktisk betjener. Tvert imot mener disse medlemmer at Regjeringens passivitet heller vil svekke finansnæringen i Norge. Meldingen inneholder ingen klare signaler om harmonisering av det norske regelverket for finansnæringen, med det som er vanlig internasjonalt for å sikre konkurransedyktige norske finansinstitusjoner. Disse medlemmer mener at stortingsmeldingen heller burde omhandlet strukturen i norsk finansnæring og burde ha tatt utgangspunkt i hvilken rolle man mener at næringen bør ha i det norske samfunnet. Regjeringen gir uttrykk for at det i stor grad er egenskaper ved finansnæringen som er bestemmende for strukturutviklingen i næringen. Disse medlemmer mener at det er samfunnet rundt finansforetakene som først og fremst er bestemmende for de strukturelle utfordringene den norske finansnæringen står overfor. Drivkraften bak mange av de strukturelle løsningene som næringen søker skyldes ikke egenskaper ved næringen, men de endringer som skjer i samfunnet ellers. Skal man vurdere hvilken rolle norske banker skal spille i samfunnet og samtidig se på hvilke behov de ulike kundegruppene har, kan myndighetene bidra til en struktur for næringen både gjennom rammebetingelser og eierskap. Slike vurderinger er ikke gjort av Regjeringen gjennom Kredittmeldingen. Etter disse medlemmers oppfatning er kapital og kompetanse nøkkelord i forhold til de krav og behov norsk næringsliv har til finansnæringen. For store deler av den norske kundemassen er de lokale, regionale og nasjonale bankene gode leverandører av de tjenestene kundene etterspør. For andre norske bedrifter, og da særlig de største

og internasjonalt rettede, kan ikke norske banker i dag tilby tilstrekkelige tjenester, noe som også avspeiler seg i deres valg av utenlandske bankforbindelser som besitter både tilstrekkelig kapital og riktig kompetanse. Utfordringen blir derfor å ta strukturelle grep som gjør norske banker i stand til også å betjene disse kundene. Da det samtidig foregår en omfattende konsentrasjon og internasjonalisering av næringslivet både innenfor og utenfor finansnæringen, må ikke norske myndigheter stå i veien for norske finansinstitusjoners evne og vilje til å posisjonere seg. Etter disse medlemmers oppfatning er det viktig at norsk næringsliv får dekket sitt behov for kapital og kompetanse og må bare konstatere at de norske bankene gjennom dagens nasjonale løsninger ikke vil makte å løse disse utfordringene. Disse medlemmer mener derfor det eksisterer et behov for at også store norske forretningsbanker kan inngå i fusjoner, allianser og oppkjøp, som gjør det mulig for finansforetak å tilby norske kunder de produktene som etterspørres. I den sammenheng er det ikke nødvendigvis slik at begge de bankene som staten sitter som deleier i, skal ha de samme mulighetene til å være deltager i strukturendringer. Dette fordi ethvert ønske om strukturendringer må sees på som enkeltsaker. Staten som eier og konsesjonsgiver må både vurdere det økonomiske tilbudet til staten som selger av aksjer, men også legge vekt på behovet for en ytterligere styrking av tilbudet til norske kunder i sine vurderinger av foreslåtte strukturelle endringer. Disse medlemmer mener det er nødvendig at norske myndigheter erkjenner nødvendigheten av deltakelse i et europeisk kapital- og finansmarked. Et slikt felles marked innebærer at landene konkurrerer om viktige etableringer, at aktører i det norske markedet kan være underlagt andre rammebetingelser enn de særnorske, at konkurransepolitikk ikke lenger bare er et nasjonalt anliggende og at særnorske reguleringer kan ha direkte negative næringspolitiske konsekvenser.

Disse medlemmer viser til at bankvirksomhet tradisjonelt har vært betraktet som samfunnsinstitusjoner og instrumenter i penge- og kredittpolitikken. Konkurransesystemet i dag innebærer at bankene er sterkt teknologibaserte og konkurranseutsatte service- og kunnskapsbedrifter. Derfor mener disse medlemmer at norske rammebetingelser må avspeile denne realiteten.

Etter disse medlemmers oppfatning bør rammevilkårene regulere følgende:

- Sikre tilstrekkelig soliditet
- Sikre effektiv konkurranse
- Ivareta forbrukernes og andre kunders minimumsinteresser
- Harmonisert regelverk med EU-landene

Disse medlemmer understreker at i erkjennelsen av at norske finansinstitusjoner opererer i et internasjonalt marked, er det nødvendig med rammevilkår

som omfatter både regelverket, forvaltningen av det og nødvendigheten av et dynamisk perspektiv.

Disse medlemmer mener videre at rammebetingelsene for finansinstitusjoner må gjøres gjeldende også for nye aktører som driver tilsvarende virksomhet, som innskudd, kredittformidling og betalingsformidling.

Disse medlemmer mener at kravet til kjernekapital bør være lik økonomisk kapital. Norsk praksis og krav med hensyn til kjernekapitaldekning i banker og blandede finanskonsern må være på linje med andre nordiske land.

Videre mener disse medlemmer at forholdene må legges til rette for tilbakekjøp av egne aksjer, verdipapirisering av porteføljen, bruk av kredittderivater og bruk av obligasjoner med særskilt sikkerhet.

Videre vil disse medlemmer fjerne eierbegrensningsreglene for å stimulere til likviditet og aktivt eierskap. Det må tilrettelegges for krysseie på linje med EU og det statlig strategiske eierskap slik vi i dag kjenner det, må avvikles.

Videre vil disse medlemmer påpeke at sikringsfondsordningen må være i samsvar med den gjeldende i land vi naturlig sammenligner oss med, det bør også gjelde avgiftsnivå og beregningsmetode.

Disse medlemmer viser til nødvendigheten av å legge forholdene til rette for norske finansinstitusjoner slik at de lettere kan utnytte muligheten for å samle miljøer på tvers av ulike områder i finanskonsern, muligheten for å anvende informasjon på tvers i finanskonsern, muligheten for konserninterne overføringer og så videre.

I stedet for å fortsette som i dag, hvor norske myndigheter løper etter utviklingen, bør rammebetingelsene stimulere til struktur- og produktutvikling. Tilsynsmyndighetenes kompetanse, kapasitet og holdninger bør støtte opp om utvikling og rask implementering av strukturer og produkter. Tilsynsmyndighetene må være proaktive når det gjelder videre utvikling av rammevilkårene i Norge sammenlignet med andre land og det må være forutsigbarhet men også høyere tempo i saksbehandlingen.

Disse medlemmer er svært forundret over den manglende evne til kontant handlekraft fra både Regjering og stortingsflertall hva gjelder de to største forretningsbankenes fremtid. Det foreligger nå et konkret bud på Kreditkassen, og flertallet makter altså verken å gi klart uttrykk for salgsvilje eller andre konkrete løsninger. Hvis det er slik at det ikke eksisterer prinsipielle eller saklige innvendinger mot et salg av statens eierandel, kan staten gjennom å signalisere salgsvilje, sette i gang en prosess som til syvende og sist vil kunne ut i en anbefaling fra bankens styre til bankens aksjonærer. I stedet utsetter flertallet å ta stilling til spørsmålet under påskudd av å først ville finne en løsning for en heleid norsk løsning som ikke så langt verken skriftlig eller muntlig har inkludert Kreditkassen. Da blir det hele noe underlig sett med disse medlemmers øyne, da staten eier 60 prosent av aksjene i DnB og dermed kontrollerer til fulle denne bankens

fremtid. Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om at statens aksjer i Kreditkassen selges snarest. For øvrig kan ikke disse medlemmer se noen god grunn til at staten skal måtte eie aksjer i norske banker for å ivareta norske interesser i så henseende. Men vi har likevel uttrykt vilje til å finne subsidiære løsninger som kan skape et så bredt parlamentarisk flertall som mulig. Denne viljen til forhandling og samarbeid har ikke blitt imøtekommet fra flertallets side, og det kan disse medlemmer bare ta til etterretning. Uansett vil disse medlemmer konkludere med at flertallets håndtering av disse svært sentrale spørsmål ikke har bidratt til å styrke norsk renommé i utlandet og det er grunn til å frykte konsekvensene dette vil kunne få for andre norske børsnoterte selskaper med statlige eierinteresser.

Disse medlemmer vil for øvrig påpeke at statens styremedlemmer i forretningsbankene må opptre som selskapets tillitsmenn og ivareta bankenes interesser.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det pågår en rask utvikling av finanssektoren, både i Norge og internasjonalt. Det er viktig at norske finansinstitusjoner har gode utviklingsmuligheter, og ikke hemmes av statlig eierskap eller særnorske regler. Disse medlemmer mener strukturpolitikken for finansmarkedene, på samme måte som for øvrige markeder, skal bidra til konkurransedyktige enheter innenfor rammen av hensynet til soliditet og effektiv konkurranse. Disse medlemmer kan ikke se at det er dokumentert at statlig eierskap bidrar til mer konkurransedyktige enheter, snarere tvert i mot. Disse medlemmer vil peke på at fortsatt statlig eierskap ikke er noen garanti for opprettholdelsen av nasjonale finansinstitusjoner i fremtiden. Det statlige eierskapet kan lett bli en hemsko både for finansinstitusjonene og bedriftene de skal betjene, blant annet ved at naturlige strukturendringer og viktige forbedringer i tjenestetilbudet blir stanset eller hemmet. Resultatet kan bli at de norske finansinstitusjonene gradvis sakker akterut i konkurransen med aktører fra andre land. Dermed forvirrer det nasjonale eierskapet, ikke fordi bedrifter selges til utlandet, men fordi de taper i konkurransen med utenlandske foretak.

Disse medlemmer ønsker sterke norske eiermiljøer, men mener den beste måten å sikre norsk eierskap på er gjennom konkurransedyktige rammebetingelser, ikke statlig eierskap.

Disse medlemmer mener derfor staten bør selge sine aksjer i norske banker. Det var aldri en forutsetning for valg av fremgangsmåte under bankkrisen at det skulle etableres et varig statlig eierskap. Samtidig understreker disse medlemmer at rammevilkårene for finansnæringen, og generelt for norske investorer, må forbedres slik at de kommer på linje med rammevilkårene hos våre handelspartnere.

Disse medlemmer mener det ikke er nødvendig med en full likebehandling av det statlige eierskapet i

de to forretningsbankene, utover at eierskapet etter hvert skal avvikles.

Disse medlemmer er forundret over at flertallet uttaler at statens aksjer i Kreditkassen ikke kan selges "før man har sett hva slags norsk løsning det er mulig å etablere". Disse medlemmer vil vise til at staten etter fusjonen mellom DnB og Postbanken vil eie 60 pst. av det fusjonerte selskapet, og dermed sitte med en kontrollerende eierandel i den største norske banken.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i Innst. O. nr. 19 (1999-2000), der disse medlemmer blant annet foreslår at det skal kunne gis unntak for opp til 30 pst. eierandeler fra den generelle eierbegrensingsregelen på 10 pst. ved strategiske samarbeidsavtaler. Disse medlemmers forslag er i tråd med Banklovkommisjonens forslag. Videre foreslår disse medlemmer at denne unntaksbestemmelsen også skal gjelde andre foretak enn finansinstitusjoner, som Regjeringens forslag er begrenset til. Disse medlemmer mener en utvidelse av unntaksadgangen til også å gjelde andre foretak enn finansinstitusjoner vil være et bidrag til å styrke konkurransen på det norske finansmarkedet. Blant annet kan det bli enklere for eksisterende og nyetablerte finansinstitusjoner å bruke andre selskapers distribusjonskanaler i stedet for å etablere egne. Slikt samarbeid kan bli mer aktuelt dersom også andre foretak enn finansinstitusjoner gis adgang til å eie mer enn 10 pst. av en finansinstitusjon når det foreligger en strategisk samarbeidsavtale. Disse medlemmer vil også peke på at en slik utvidelse kan være et bidrag til større nasjonalt eierskap i finansnæringen, ved at kretsen av mulige samarbeidspartnere og eiere økes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens vurdering av at staten er den eneste som kan sikre tilstrekkelig norsk eierskap og eierkontroll. Dette poenget blir enda viktigere i en tid hvor det skjer raske endringer på eiersiden og i selskapsstrukturen i finansnæringa.

Dette medlem slutter seg også til at konsesjonspolitikken må bygge videre på Kredittmeldinga fra 1997. Denne meldinga legger opp til at det skal være flere nasjonalt forankrede finansmiljøer i Norge. Staten må derfor beholde sitt eierskap i de to største forretningsbankene og bruke eierskapet til å sikre at hovedkontorene forblir her i landet.

Dette medlem slutter seg også til Regjeringens endringer i eierskapsreglene og at det ut i fra gjeldende retningslinjer for kredittpolitikken er fullt mulig for norske finansforetak å inngå i nordiske/internasjonale samarbeidsløsninger. Videre vil dette medlem slutte seg til Regjeringens vurdering av at det ut i fra dagens markedssituasjon ikke kan være aktuelt å gi tillatelse til at de to største forretningsbankene slår seg sammen.

Dette medlem vil påpeke at finansnæringa ikke er en vanlig næring. Det er en næring som spiller en

sentral nøkkelrolle for å utvikle øvrig næringsliv. Det viktige er ikke at finanskonsernene er store internasjonalt. Det viktigste er at vi har en finansnæring som kjenner norsk næringsliv og som kan betjene og finansiere norske bedrifter og personer. Stortingets oppgave er å streke opp overordnede retningslinjer. Innenfor retningslinjene står finansselskapene fritt til å velge de løsninger som er forretningsmessig mest riktig for det enkelte selskap. Disse retningslinjene må være holdbare over en viss tid. Dersom retningslinjene skal endres fordi en svensk bank legger inn et bud på statens bankaksjer kan det bringe politikken i vanry.

Dette medlem vil fritt vurdere behovet for å endre gjeldende retningslinjer for strukturen på finansmarkedet. Det er behov for en nærmere vurdering av hvordan et eventuelt salg av statens bankaksjer vil påvirke strukturen, konkurransen og den nasjonale forankring i finansnæringa. Det er også behov for en nærmere vurdering av hvordan staten skal forvalte sitt eierskap, og om hvordan internasjonale forhold kan påvirke norsk finansnæring.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan staten skal forvalte sitt eierskap i finansnæringen under skiftende internasjonale forhold. Spesielt bes Regjeringen om å vurdere hvordan et eventuelt salg av statens bankaksjer kan påvirke struktur, konkurranse og nasjonal forankring i finansnæringa."

Komiteen viser, når det gjeld reglane for eigarbegrensing, også til merknader i Innst. O. nr. 19 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 9 (1999-2000) Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.

3. REGELVERKSUTVIKLING OG FORVALTNINGSSAKER PÅ FINANS-MARKNADSOMRÅDET

3.1 Regelverksutvikling på finansmarknadsområdet

Samandrag

I meldinga er det gitt ei oversikt over endringar i regelverket på finansmarknadsområdet som Finansdepartementet har stått for i 1998. Kredittmeldinga 1997 inneheld òg ei framstilling som på enkelte punkt omfattar endringar frå første halvdel av 1998. Desse sakene er ikkje omtala på ny i meldinga, jf. Kredittmeldinga 1997 kap. 3.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

4. VERKSEMMA TIL NOREGS BANK I 1998

4.1 Årsmeldinga for 1998

Samandrag

Årsmeldinga 1998 for Noregs Bank blei handsama og godkjend i hovudstyremøte 10. mars 1999. Etter §28 i "lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven)" skal årsmelding og årsrekneskap sendast til departementet for å leggjast fram for Kongen og gjerast kjende for Stortinget. Etter §5 i instruks skal Riksrevisjonen sende "et eksemplar av de i §2 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen". Årsmeldinga følgjer meldinga som uttrykt vedlegg.

Det er i meldinga gjort greie for leing og administrasjon av Noregs Bank i 1998.

Etter sentralbanklova §1 skal Noregs Bank mellom anna vere utøvande og rådgjevande organ i penge-, kreditt- og valutapolitikken. Banken skal gi ut setlar og mynt og fremje eit effektivt betalingssystem. Vidare skal banken overvake penge-, kreditt- og valutamarknadene.

Det følgjande er ei kort framstilling av verksemda i 1998 som byggjer på årsmeldinga frå Noregs Bank. For ein meir utfyllande gjennomgang viser ein til årsmeldinga. Ein viser òg til omtalen av penge-, kreditt- og renteutviklinga i nasjonalbudsjettpublikasjonane.

Noregs Bank sitt nye system for oppgjær av pengeposisjonar mellom bankane og Noregs Bank (NBO) blei innført 24. november 1997. Det blei i 1998 arbeidd vidare med å etablere eit nytt grensesnitt mellom NICS (Norwegian Interbank Clearing System) og NBO, som gjer det mogleg for bankane å sende bruttotransaksjonar elektronisk til Noregs Bank via NICS. Den 12. mars 1999 blei grensesnittet etablert, og frå då av kunne bankane og Noregs Bank i fellesskap ta i bruk eit fullverdig system for bruttooppgjær i sann tid. Målet med systemet er å redusere risikoen og auke effektiviteten i betalingsoppgjæret. Systemet er i samsvar med internasjonale standardar.

ØMU-landa sitt felles system for grensekryssande betalningar i euro, TARGET, blei sett i verk den 4. januar 1999. Noregs Bank var i 1998 i jamleg kontakt med ESB for å diskutere ei framtidig norsk tilknytning til TARGET via Noregs Bank. Først det ikkje ei slik tilknytning, men norske bankar har tilgang til TARGET direkte via filialar i EU-land eller via korrespondentbankar.

Noregs Bank er oppgjæringsbank for pengeoppgjæret knytt til dei verdipapirtransaksjonane som blir avrekna i Verdipapirsentralen (VPS). Arbeidet med prosjektet "Nytt VerdiPapir Oppgjørssystem (VPO)", som skal sikre betre risikohandtering i verdipapiroppgjæret, skal tilpassast reglane som følgjer ved innarbeiding av rådsdirektiv 98/26 om endeleg oppgjær i betalingssystem i verdipapiroppgjærssystem i norsk rett.

Dei 20 største valutabankane i verda (G20) starta i 1996 arbeidet for å etablere eit system som skulle

kunne redusere risiko i valutahandel. Ei gruppe med noko mindre bankar (G40) der DnB er med, har arbeidd aktivt for at fleire bankar og fleire valutaer skal vere med. Bankane i desse to gruppene har saman etablert selskapet Continuous Linked Settlement (CLS). I ein fleirvaluta oppgjæringsbank selskapet skal etablere (CLSB), er det planlagt at oppgjæret av valutakontrakter skal skje simultant. Gjennom 1998 har Noregs Bank stått i kontakt med andre sentralbankar og selskapet bak CLS med tanke på å få med norske kroner som ein av dei aktuelle valutaene CLS vil operere i. Arbeidet blir vidareført i 1999.

Ved utgangen av 1998 var det setlar for 42,837 mill. kroner i sirkulasjon hos publikum, føretak og bankar. Gjennomsnittleg var det setlar for 40,487 mill. kroner i sirkulasjon i 1998. Dette er ein auke på 5,8 pst. i forhold til 1997.

Med den nye 5-kronemynten er innføringa av ei ny norsk mynttrekkje, som starta med innføringa av 20-kronemynten 1. november 1994, gjennomført.

Forretningsverksemda i kasseområdet i Noregs Bank gav 41 mill. kroner i inntekt i 1998, ein auke på 21 pst. i forhold til 1997.

"Forskrift 6. mai 1994 nr. 331 om kursordninga til den norske krona" gir nærare retningslinjer for gjennomføringa av pengepolitikken. I §2 i forskrifta heiter det m.a. at "Norges Banks løpende utøvelse av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer, med utgangspunkt i kursleiet siden kronen begynte å flyte den 10. desember 1992. Ved vesentlige endringer i kursen skal virkemidlene innrettes med sikte på at kursen etter hvert bringes tilbake til utgangsleiet".

I brev av 21. oktober 1998 til Finansdepartementet om det økonomiske opplegget for 1998 la Noregs Bank vekt på korleis ein kunne sikre at kronekursen, som var vesentleg svekt i forhold til utgangsleiet, skulle vende tilbake til dette leiet. I brevet heiter det m.a.:

"Det er gjensidig sammenheng mellom prisstigningen og utviklingen i valutakursen. Over tid er en pris- og kostnadsvekst om lag på linje med utviklingen i andre europeiske land en forutsetning for å kunne holde en stabil valutakurs mot disse landene. Samtidig har kursutviklingen stor betydning for pris- og kostnadsveksten gjennom virkningen av valutakursen på importprisene.

Over tid vil et troverdig mål om stabil valutakurs mot europeiske valutaer innebære at rentenivået må tilpasses utviklingen i europeiske renter. Det følger derfor av ansvarsdelingen i den økonomiske politikken at finanspolitikken på lang sikt må innrettes mot å skape rom for en nedgang i rentenivået ned mot europeiske renter, uten at det av dette oppstår varige ubalanser og press i økonomien."

Arbeidet med å analysere pris- og kostnadsutviklinga blei vidareført, m.a. ved at banken publiserer kvartalsvise inflasjonsrapportar. I rapportane vurderer ein utviklinga i prisar og faktorar bak prisutviklinga, og banken gir overslag for prisveksten 18 månader

fram i tid. I inflasjonsrapport nr. 4 blei det publisert mellomlangsigte prognosar for norsk økonomi.

Noregs Bank innrettar verkemidla sine med omsyn til å stabilisere kursutviklinga for krona med utgangspunkt i det kursleiet som er definert i valutaforskrifta. Banken påverkar de korte rentene gjennom å fastsetje ein "korridor" for rentenivået i pengemarknaden via dei såkalla signalrentene, foliorenta og D-lånsrenta. Foliorenta er renta bankane får på innskota sine på foliokonto i Noregs Bank, og D-lånsrenta er renta bankane må betale når dei nyttar låneretten som er knytt til denne foliokontoen og tek opp daglån i Noregs Bank. Grunna depresieringspress på krona blei desse rentene heva sju gonger i løpet av 1998 med til saman 4,5 prosenteningar. Rentekorridoren blei heva frå 3,50 - 5,50 pst. ved inngangen til 1998 til 8,00 - 10,00 pst. ved utgangen av 1998.

Ved bruk av instrument som påverkar likviditeten i pengemarknaden, motverkar Noregs Bank dei sesongprega svingingane i likviditeten til bankane som m.a. følgjer av inn- og utbetalingar på staten sine konti i Noregs Bank. Innanfor "rentekorridoren" kan Noregs Bank påverke rentenivået i pengemarknaden ved å tilføre eller trekke inn likviditet frå banksystemet. Dei viktigaste verkemidla i denne samanhengen er gjenkjøpsavtalar i statspapir og utlegging av kortsiktige lån eller innskot med fast rente (F-lån og F-innskot). Gjenkjøpsavtalar har hatt løpetid på mellom ei og to veker. I 1998 blei det lagt ut 23 F-lån, 65 F-innskot og 21 gjenkjøpsavtalar. Dette er ein auke jamført med 1997 i alle instrument. Likviditeten blir òg påverka av emisjonar av statspapir og av Noregs Bank sin handel med statspapir. Sentralbanken brukte ikkje valutawappar (avtale om bytte av valuta) i 1998. Sentralbanken fastset rammene for bankane sine D-lån i Noregs Bank. Desse rammene blei auka frå 7 til 15 pst. av forvaltningskapitalen fråtrekt D-lån den 15. desember 1998.

Den operative retningslinja for Noregs Banks utøving av pengepolitikken er at banken skal føre vidare ein stabil valutakurs mot europeiske valutaer. Ved vesentlege endringar i valutakursen skal verkemidla i pengepolitikken rettast inn med sikte på at valutakursen etter kvart skal bringast tilbake til utgangsleiet. Det er samtidig avgrensa kor sterke verkemiddel i form av renteendringar og kjøp og sal av valuta Noregs Bank kan nytte for å halde kronekursen stabil. Dette er ein viktig forskjell frå det fastkursregimet ein hadde inntil 10. desember 1992.

Oppbygginga av Statens petroleumsfond inneber at Noregs Bank over lengre tid skal kjøpe valuta som i omfang tilsvarar oppbygginga av petroleumsfondet. Fram til og med 1. juli kjøpte Noregs Bank regelmessig utanlandsk valuta til Statens petroleumsfond og Statens petroleumsforsikringsfond. Samla kjøp i første halvår 1998 var 25,2 mrd. kroner, mens det i same periode blei selt valuta ut frå pengepolitiske formål for 0,1 mrd. kroner. Etter 1. juli blei det ikkje kjøpt valuta til oppbygging av petroleumsfondet. Med verknad frå 1. august blei det inngått ein avtale mellom Noregs Bank og Finansdepartementet om direkte overføring til

Noregs Bank av valutainntekter staten mottek via SDØE (Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsverksemda).

Det er i meldinga gjort nærare greie for Noregs Bank sine oppgåver og rådgiving i samband med penge-, kreditt- og valutapolitikken, finansstatistikk, valutastatistikk og valutaregulering og anna verksemd.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

4.2 Rekneskap og budsjett for 1998

Samandrag

Tabell 4.2 og 4.3 i meldinga viser Noregs Banks balanserekneskap ved utgangen av 1998, samanlikna med tilsvarande tal for 1995, 1996 og 1997.

4.2.1 Noregs Banks aktiva

Avkastninga på netto valutareservar utgjer 27,288 mill. kroner i 1998 mot 18,296 mill. kroner i 1997. Av avkastninga i 1998 utgjer valutakursgevinsten 14,703 mill. kroner mot ein valutakursgevinst på 5,704 mill. kroner i 1997.

Amerikanske dollar utgjorde 20,3 pst. av valutareservane ved utgangen av 1998 mot 12,5 pst. året før. Tilsvarande utgjorde tyske mark 27,8 pst. i 1998 mot 32,4 pst. ved utgangen av 1997.

Noregs Bank sine gullreservar er førte opp under internasjonale reservar med 284,8 mill. kroner. Den bokførte verdien er utrekna på grunnlag av den offisielle gullprisen som er fastsett av Det internasjonale valutafondet (IMF), som tilsvarar ein kilopris på 7,732,27 kroner. Marknadsverdien på gull er vesentleg høgare enn dette. Posten "Andre fordringar på utlandet" består m.a. av den delen av Noregs kvote i IMF som er i norske kroner. Tilsvarande gjeldsbeløp er bokført under diverse gjeld til utlandet.

Noregs Bank si behandling av norske verdipapir er sett saman av omsetjelege sertifikat og norske statsobligasjonar. I 1998 kjøpte sentralbanken statssertifikat i første- og andrehandsmarknaden for om lag 3,4 mrd. kroner. Då Noregs Banks behandling av einskilde statssertifikat blei små, etterteikna Noregs Bank statssertifikat for 2,5 mrd. kroner.

Noregs Bank sin egedomsmasse, maskinar og inventar utgjer 2,064 mill. kroner pr. 31. desember 1998.

4.2.2 Noregs Banks passiva

Setlar og mynt i omløp auka i 1998 med 0,1 mrd. kroner til 46,1 mrd. kroner, mot 46,0 mrd. kroner året før. Innskot frå statskassa minka i 1998 med 33,2 mrd. kroner til 51,2 mrd. kroner, mot 84,4 mrd. kroner året før. Eigenkapitalen auka med 20,2 mrd. kroner til 59,4 mrd. kroner, mot 39,2 mrd. kroner ved utgangen av 1997.

Statens petroleumsfond er plassert som kroneinnskot på særskild konto i Noregs Bank. Noregs Bank plasse-

rer desse midlane særskilt i banken sitt eige namn i aktiva denominerte i utanlandsk valuta. Forvaltninga blir handsama i samsvar med forskrift 3. oktober 1997 nr. 1073 for forvaltning av Statens petroleumsfond. Fondet utgjorde 31. desember 1998 167,6 mrd. kroner, målt etter bokført verdi. Marknadsværdien av fondet sine verdipapir var på same tid 171,8 mrd. kroner.

4.3 Resultatrekneskapa for 1998

Tabell 4.4 viser Noregs Bank sin resultatrekneskapa for 1998.

Noregs Bank hadde i 1998 eit overskot etter kursreguleringar på 23,5 mrd. kroner, mot 14,1 mrd. kroner året før.

Samla renteinntekter for Noregs Bank var for 1998 11,9 mrd. kroner, mot 14,0 mrd. kroner i 1997. Renteinntektene frå innanlandske sektorar var i 1998 på 1,1 mrd. kroner, mot 0,8 mrd. kroner i 1997. Renteinntekter frå utanlandske sektorar i 1998 var 10,8 mrd. kroner, mot 13,2 mrd. kroner året før.

Netto driftskostnader for Noregs Bank var i 1998 på 660,2 mill. kroner, mot 718,2 mill. kroner i 1997. Personalkostnadene i 1998 utgjorde 484,0 mill. kroner, mot 455,4 mill. kroner ved utgangen av 1997.

4.3.1 Disponering av overskotet i 1998

Retningslinjene for avsetjing og disponering av Noregs Bank sitt overskot blei fastsette i kgl. res. 7. februar 1986. Retningslinjene er endra fleire gonger, seinast ved kgl. res. 17. januar 1997, og har følgende ordlyd:

- "1. Av Noregs Banks overskudd avsettes til kursreguleringsfondet inntil dette har nådd 10 pst. av bankens fordringer i norske verdipapirer og 20 pst. av bankens netto valutareserver unntatt immuniseringsporteføljen og de midler som forvaltes for Statens petroleumsfond, andre fordringer/forpliktelser overfor utlandet og eventuelt andre engasjementer som av hovedstyret vurderes å ha ikke ubetydelig kursrisiko. Immuniseringsporteføljen svarer til den del av Noregs Banks valutareserver som er skilt ut som egen portefølje der avkastning godskrives/belastes staten i samme års regnskap. Det samme gjelder for porteføljen til Statens petroleumsfond. Dersom kursreguleringsfondet er større enn det som følger av forholdstallene nevnt i pkt. 1, første avsnitt, skal det overskytende tilbakeføres til resultatregnskapet.
2. Eventuelt overskudd etter avsetning til, eller tilførsel fra kursreguleringsfondet, avsettes til overføringsfondet.
3. Fra overføringsfondet overføres hvert år oppgjør til statskassen et beløp svarende til gjennomsnittet av brutto avsetninger til overføringsfondet ved de foregående år oppgjør.
4. Eventuelle underskudd i Noregs Banks regnskap dekkes ved overføringer fra kursreguleringsfondet."

Ved utgangen av 1998 utgjør kursreguleringsfondet meir enn det som følger av pkt. 1, 1. punktum i retningslinjene. Det overskytande, 26 997,9 mill. kroner, blir overført til disposisjon i samsvar med pkt. 1, 4. punktum i retningslinjene. Kursreguleringsfondet utgjør etter dette 27 571,9 mill. kroner til overføringsfondet.

I samsvar med pkt. 2 i retningslinjene blir det overført 26 571,9 mill. kroner til overføringsfondet.

I samsvar med pkt. 3 i retningslinjene blir det overført 3 400,6 mill. kroner til statskassa.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

5. VERKSEMMA TIL KREDITILSYNET I 1998

Samandrag

Kreditilsynet er det sentrale offentlege organet som fører tilsyn med at finansinstitusjonane innrettar seg etter dei rettslege rammevilkåra som til kvar tid gjeld for finansmarknaden. Mellom anna skal Kreditilsynet sjå til at lover og forskrifter blir følgde.

Kreditilsynet skal, ifølgje kreditilsynslova §8 andre ledd, kvart år gi Finansdepartementet ei melding om verksemda.

Om administrasjon og personale heiter det i årsmeldinga (s. 56):

"Ved utgangen av 1998 var det 139 fast tilsatte, mot 134 ved utgangen av 1997. Av disse var 50 pst. kvinner. Kreditilsynet har generelt sett tilfredsstillende tilgang på gode søkere som er nyutdannet fra universitet og høyskoler. I tillegg legges det vekt på å knytte til seg medarbeidare med god kompetanse og bred erfaring fra bransjene."

Mot slutten av 1998 førebudde Kreditilsynet overtakinga av tilsynet med rekneskapsførarar (autorisasjonsordninga). Ordninga blei lagd til Kreditilsynet med verknad frå 1. januar 1999.

Dei samla utgiftene til Kreditilsynet var 86,9 mill. kroner, ein auke på 10,7 pst. frå 1997. Utgiftene blir dekte ved innkrevjing frå dei tilsynspliktige.

Ein viser til Kreditilsynet si årsmelding for nærare omtale av administrative tilhøve og anna i Kreditilsynet. Årsmeldinga inneheld òg Kreditilsynet sitt syn på tilhøva i finansmarknaden og verksemdar under tilsyn. Årsmeldinga frå Kreditilsynet følgjer som uttrykt vedlegg til meldinga.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

6. VERKSEMMA I STATENS BANK-SIKRINGSFOND I 1998

Samandrag

Det er i meldinga gjort greie for det rettslege grunnlaget for Statens Banksikringsfond og for organisasjon og leiing.

Statens Banksikringsfond hadde i 1998 eit overskot på 186,9 mill. kroner. Hovuddelen av inntektene var utbyttet på aksjar i Den norske Bank, med 182 mill. kroner. Fondet hadde dessutan renteinntekter på til saman 9,1 mill. kroner.

Fondet hadde i 1998 kostnader på til saman 4,3 mill. kroner. Ein vesentlig del av desse kostnadene knyter seg til eit planlagt aksjesal.

Ved utgangen av 1998 hadde fondet 104 mill. aksjar i DnB som i rekneskapen var verdsette til 1040 mill. kroner. Marknadsverdien proposisjon aksjane var på same tid 20828,8 mill. kroner. Fondet eig dessutan 100 pst. av aksjane i Oslo-banken, som er under avvikling.

Forvaltningskapitalen til fondet var ved utgangen av 1998 på 109,4 mill. kroner.

Dei likvide midlane til fondet er, med unntak av inneståande pådriftskonto og mindre beløp knytte til fordringar, plasserte som kontolån til staten. Kontolån til staten utgjorde 63,4 mill. kroner ved utgangen av 1998. Fondet førte tilbake til staten 382 mill. kroner i 1998. Denne overføringa er ført direkte mot fondet sin eigenkapital.

Det er i meldinga gjort nærare greie for verksemda i Statens Banksikringsfond i 1998.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

7. VERKSEMMA I STATENS BANK-INVESTERINGSFOND I 1998

7.1 Innleiing

Samandrag

Det er i meldinga gjort greie for det rettslege grunnlaget for Statens Bankinvesteringsfond, for styre og administrasjon.

Rekneskapen for Statens Bankinvesteringsfond for 1998 viser eit årsresultat på 750,0 mill. kroner mot 855,2 mill. kroner i 1997. Inntektene utgjorde 756,4 mill. kroner og driftskostnadene 6,3 mill. kroner. Driftskostnadene er lågare enn året før. Av inntektene utgjør utbytte frå aksjar i DnB og Kreditkassen til saman 739,7 mill. kroner.

Marknadsverdien av Bankinvesteringsfondet sine investeringar ugjorde 13927,3 mill. kroner pr. 31. desember 1998. Det er 80830,2 mill. kroner meir enn bokført verdi. Meirverdien ved førre årsskifte utgjorde 11536,2 mill. kroner.

Heile årsoverskotet på 750 mill. kroner er avsett som utbytte til staten.

Formålet med statleg medeigarskap skal vere å medverke til å sikre ein stabil eigarskap i dei to største forretningsbankane. Med statleg medeigarskap vil staten kunne påverke strategiske vegval i bankane og hindre vedtektsendringar som er i strid med nasjonale interesser. Det er ein føresetnad at den statlege medeigarskapen baserer seg på at bankane skal drivast på eit ordnært forretningsmessig grunnlag, jf. avsnitt 2.1 i meldinga for nærare omtale.

Samla avkastning på aksjane i DnB og Kreditkassen medrekna utbytte for 1998 var på høvesvis minus 16,8 og minus 4,4 pst. Av delindeksane på Oslo Børs hadde finansindeksen minst nedgang i 1998. Mens totalindeksen fall med 26,7 pst., fall finansindeksen berre med 2,4 pst. Omsetnaden av aksjar i DnB og Kreditkassen har i 1998 vore svært god, med ein samla omsetnad på høvesvis 16,5 og 12,2 mrd. kroner. (Kjelde: Oslo Børs.)

Samla marknadsverdi av porteføljen som Bankinvesteringsfondet forvalta pr. 31. desember 1998, var 160756,1 mrd. kroner.

Tabell 7.2 i meldinga viser korleis aksjane i DnB og Kreditkassen, ved utgangen av 1998, var fordelte mellom Noreg og utlandet.

Merknader frå komiteen.

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser for øvrig til sine respektive merknader under 2.3.2, der det fremgår at disse medlemmer ønsker å avvikle det statlige eierskapet i DnB og Kreditkassen.

7.2 Nedsal av aksjar i DnB og Kreditkassen

Samandrag

Nokre bankar står i dag i Noreg som heilåtte dotterselskap i konsern. I samband med Finansdepartementet si godkjenning av DnB sitt oppkjøp av Vital Forsikring ASA blei det sett vilkår om at konsernet innan 1. november 1999 skulle organiserast med eit holdingselskap som konsernspiss. I 1999 blei lova om Statens Bankinvesteringsfond difor endra slik at Bankinvesteringsfondet òg kan vere eigar i holdingselskap som mellom anna eig bank.

I St.meld. nr. 1 (1997-1998) Nasjonalbudsjettet 1998, som blei lagt fram 3. oktober 1997, gav regjeringa Jagland uttrykk for at den statlege aksjeeiga i DnB og Kreditkassen burde reduserast ned mot ein tredel, då det var Regjeringa sitt syn at ein eigardel på ein tredel oppfyller målet med den statlege eigarskapen i finansnæringa. Sal burde skje etter forretningsmessige prinsipp med sikte på å oppnå best mogleg avkastning for staten som eigar, i tråd med det som er lagt til grunn ved tidlegare sal av aksjar frå fondet. Aksjesala burde gjennomførast i 1998 med mindre særlege forretningsmessige tilhøve skulle tilseie at den aktuelle aksjehandelen heilt eller delvis burde utsetjast til 1999.

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (1997-1998) om endring i St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet medregnet folketrygden 1998, la regjeringa Bondevik til grunn at Bankinvesteringsfondet og Banksikringsfondet ville selje aksjar i DnB og Kreditkassen slik at fondet sin eigardel i dei to bankane blei redusert til ein tredel. Ein tok sikte på at aksjesala skulle gjennomførast i 1998 med mindre marknadssituasjonen skulle tilseie seinare sal. Det blei sagt at ein i samband med sala skulle prøve å oppnå ein spreidd eigarskap i dei to bankane, og ein såg det som positivt om aksjane kunne få ei brei spreiding.

Med utgangspunkt i ei marknadsmessig og forretningsmessig vurdering starta arbeidet med eit nedsal i DnB først.

Den 17. mars 1998 kunngjorde Bankinvesteringsfondet i ei pressemelding at Warburg Dillon Read var vald til Global Co-ordinator og rådgivar for det planlagde samla nedsalet av aksjar i DnB. Tanken var at det planlagde salet skulle skje både som eit offentleg sal til publikum i Noreg og som ei institusjonell plassering til norske og utanlandske institusjonar. Det blei lagt særleg vekt på å leggje til rette for best mogleg spreiding blant private investorar i Noreg. DnB Markets fekk i oppdrag å leie det offentlege salet til publikum i Noreg saman med Christiania Markets og Karl Johan Fonds. Warburg Dillon Read skulle leie det institusjonelle salet med eit syndikat samansett av Alfred Berg, Fox-Pitt, Kelton, DnB Market, Carnegie og Fondsfinans.

Avgjerda i styret og representantskapet i DnB 6. mai 1998 om at Finn A. Hivstendahl skulle slutte som konsernsjef, og at Svein Aaser blei tilsett som ny konsernsjef i DnB, medførte at salssyndikatet under leiing av Warburg Dillon Read rådde Bankinvesteringsfondet til å utsetje nedsalet av aksjar i DnB. Det internasjonale kursfallet på ettersomaren gjorde det naturleg å utsetje tidspunktet for eit nedsal til 1999 eller til dei forretningsmessige og marknadsmessige tilhøva synest å liggje betre til rette for det.

Fusjonen mellom DnB og Postbanken inneber at vurderinga av sal av aksjane førebels er utsett.

Den 21. januar 1999 offentliggjorde Bankinvesteringsfondet at Salomon Smith Barney var vald til Global Co-ordinator og rådgivar for nedsalet i Kreditkassen. Christiania Markets leidde det offentlege salet til publikum i Noreg saman med DnB Markets og Karl Johan Fonds. Salomon Smith Barney leidde det institusjonelle syndikatet saman med Alfred Berg, Carnegie og Banque Paribas som Co-leads, mens Christiania Markets, Fondsfinans og Pareto var Co-managers i den institusjonelle transjen.

Salet av aksjar i Kreditkassen blei gjennomført i mars 1999 som eit offentleg sal til publikum i Noreg, og som ei institusjonell plassering til norske og utanlandske institusjonar. Det blei selt 90 mill. aksjar til kr 30,60 pr. aksje for til saman 2,8 mrd. kroner. Overteikninga var 3,2 gonger tilbodet. Ved tildelinga blei massemarknaden prioritert og fekk fordelaktig allokering for å oppnå best mogleg spreiding blant private

investorar i Noreg. 50 pst. av aksjane blei selde til norske privatpersonar og institusjonar.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser for øvrig til sine merknader under pkt. 2.3.2.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om snarest å selge statens aksjer i Kreditkassen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser for øvrig til sine respektive merknader under 2.3.2, der det fremgår at disse medlemmer ønsker å avvikle det statlige eierskapet i DnB og Kreditkassen.

7.3 Strukturelle tilhøve

Samandrag

Ei av oppgåvene til Bankinvesteringsfondet er å medverke til at dei vegval og strategiske vedtak bankane gjer, er i tråd med eigaren sine interesser. Også i 1998 har det skjedd viktige strukturendringar i finanssektoren både i Europa og i Norden. Bankinvesteringsfondet har følgd denne utviklinga, og har spesielt fokusert dei strukturelle endringane og utviklingstendensane som gjeld banknæringa i Noreg.

Finansdepartementet av slo konsesjonssøknad frå DnB 29. januar 1998 om å kjøpe alle aksjane i Bolig- og Næringsbanken. Ved avgjerda blir det lagt til grunn ei struktur- og distriktspolitisk målsetjing om å oppretthalde minst eitt finansielt tyngdepunkt utanfor Oslo.

Styret i Kreditkassen sette 1. mai 1998 fram forslag om fusjon overfor styret i Storebrand. Forslaget frå Kreditkassen var mellom anna basert på proposisjon eit byteforhold på 1,92 aksjar i Kreditkassen for 1 aksje i Storebrand.

Med det byteforholdet som var føreslått, ville ein eventuell fusjon ha ført til at Bankinvesteringsfondet sin eigardel i Kreditkassen blei redusert frå 51 til 26,5 pst. i morselskapet til det nye konsernet.

Ut frå dei forretningsmessige vurderingar som låg føre, såg Bankinvesteringsfondet positivt på den industrielle grunnivinga for ein fusjon.

Den 3. mai fekk Kreditkassen melding om at styret i Storebrand ikkje aksepterte det framsette tilbodet, og framlegget om fusjon mellom Kreditkassen og Storebrand ASA fall bort.

Den 15. september 1998 blei styra i Kreditkassen, Fokus Bank ASA ("Fokus Bank") og Postbanken BA (Postbanken) samde om ein integrasjonsavtale.

I integrasjonsavtalen mellom partane blei det avtalt byteforholdet fastsett til 1 aksje i Fokus Bank mot

2,3836 i Kreditkassen. Eigarane i Fokus Bank, Postbanken og Kreditkassen ville fått høvesvis 19,2, 19,7 og 61,1 pst. av aksjane i den nye banken. Den statlege eigardelen i den fusjonerte eininga ville til saman ha utgjort 50,9 pst., fordelt med 19,7 pst. på Samferdsdeparterementet og 31,2 pst. på Bankinvesteringsfondet.

Styret i Bankinvesteringsfondet gav også dette framlegget positiv behandling, og deltok i dei valkomiteane som førebudde den formelle fusjonsprosessen.

Den 10. november 1998 fann styra i Kreditkassen og Fokus Bank at det ikkje var tilstrekkeleg grunnlag for å skrive under proposisjon den framlagde fusjonsplanen mellom dei tre bankane. Dette kom av at det ikkje låg føre ein tilfredsstillande avtale om bruken av Posten sitt distribusjonsnett i samsvar med integrasjonsavtalen mellom dei tre bankane av 15. september 1998.

Styra i DnB og Postbanken inngjekk ein avtale med sikte på samanslåing av dei to finanskonserna 23. mars 1999.

Det blei annonsert at den nye banken kjem til å ha ein forvaltningskapital på 315 mrd. kroner. Personkundar i DnB vil få tilgang til distribusjon gjennom 900 postkontor i tillegg til det ordinære filialnettet til DnB.

Etter avtalen får staten aksjar i DnB tilsvarande 4,2 mrd. kroner basert på siste omsetningskurs for DnB-aksjen på kr30,40 den 19. mars 1999, i tillegg til ein kontantsum på 0,3 mrd. kroner frå Postbankens frie eigenkapital. Proforma eigarskap i det fusjonerte konsernet vil gi eigarane av DnB og Postbanken høvesvis 82,3 og 17,7 pst. Statleg eigardel i DnB straks etter ei gjennomføring vil vere 60,6 pst.

Styret i Bankinvesteringsfondet ser positivt på planane om ein fusjon, på grunnlag av at det kjem til å styrkje den konkurransemessige situasjonen til banken og dermed auke aksjekursen, og røysta for fusjonsframlegget på den ekstraordinære generalforsamlinga 30. juni 1999, der i alt 99,9 pst. av dei avgitte stemmene var for framlegget.

For ei nærare omtale av fusjonen sjå avsnitt 2.1 i meldinga.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til orientering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser for øvrig til sine respektive merknader under 2.3.2, der det fremgår at disse medlemmer ønsker å avvikle det statlige eierskapet i DnB og Kreditkassen.

8. VERKSEMADA TIL FOLKETRYGDFONDET I 1998

Samandrag

Det er i meldinga gjort greie for Folketrygdfondets styre og administrasjon og for reglar for plasseringsverksemda.

Stats- og statsgaranterte obligasjonar og sertifikat (medrekna kontolån til statskassa knytt til underliggjande statslån) er hovudplasseringsforma til Folketrygdfondet. Ved utgangen av 1998 var 66,1 mrd. kroner plasserte i denne kategorien papir (rekna til kostpris), eller 63 pst. av dei samla plasseringane til fondet. Tilsvarande tal ved utgangen av 1997 var 61,2 mrd. kroner, dvs. 62,4 pst. av dei samla plasseringane.

Fondet sine samla plasseringar i private og kommunale obligasjonar og sertifikat utgjorde om lag 26,4 mrd. kroner ved utgangen av 1998, mot 26,6 mrd. kroner ved utgangen av 1997. Dette svara til høvesvis 25,2 pst. og 27,1 pst. av dei samla plasseringane. Bankinnskota var på 234 mill. kroner ved det siste årsskiftet.

Folketrygdfondet har frå juni 1991 hatt høve til å plassere i eigenkapitalinstrument i form av børsnoterte aksjar, grunnfondsbevis og konvertible obligasjonar (jf. St.prp. nr. 69 (1990-1991) og Innst. S. nr. 228 (1990-1991)). Den øvre ramma for plasseringar i aksjar blei, jf. over, utvida frå 15 til 20 pst. av fondet sin forvaltningskapital ved Stortinget sitt vedtak 28. oktober 1994. Øvre grense for eigenkapitalplasseringar var ved utgangen av 1998 21,6 mrd. kroner rekna på grunnlag av fondskapitalen rekna til kostpris inklusive opptente, ikkje utbetalte renter. Eigenkapitalplasseringane til fondet var på same tid på i alt 12,1 mrd. kroner (kostpris) fordelte på 50 ulike selskap. Av dette utgjorde plasseringar i grunnfondsbevis vel 0,4 mrd. kroner. Eigenkapitalplasseringane svara til 11,2 pst. av dei samla plasseringane til fondet. Plasseringane i eigenkapitalinstrument auka frå utgangen av 1997 til utgangen av 1998 med 1,9 mrd. kroner. Marknadsverdien av dei samla eigenkapitalplasseringane til fondet i form av aksjar, grunnfondsbevis og konvertible obligasjonar var ved utgangen av 1998 på 14,1 mrd. kroner. Fondet hadde såleis ein urealisert kursvinst på slike verdipapir på 2,0 mrd. kroner. Folketrygdfondet sine samla urealiserte kursvinstar (netto) og opptente ikkje utbetalte renter utgjorde 6,3 mrd. kroner ved utgangen av 1998.

Folketrygdfondet sine aksjar på Oslo Børs utgjorde om lag 3,4 pst. av heile børsen i 1998. Folketrygdfondet skriv i sin årsrapport mellom anna følgjande:

"For å unngå at fondet får en høyere markedsandel i aksjemarkedet enn det som er likviditetsmessig tjenlig og risikomessig forsvarlig, har fondet ikke funnet det riktig å utnytte mer enn ca. 60 prosent av den ramme som er fastsatt for fondets plasseringer i aksjer og andre egenkapitalsinstrumenter".

Det verdikorrigerede resultatet til Folketrygdfondet (dvs. medrekna urealiserte vinstar) var i 1998 på 145 mill. kroner. Dette svara til ein avkastningsrate på 0,1 pst. rekna på basis av fondet sin kapital ved inngangen til året. Avkastninga i 1997 var på 8,4 pst. Avkastninga på fondet sine plasseringar i renteinstrument (obligasjonar, sertifikat og bankinnskot) var i 1998 på 4,4 pst., mens avkastninga på aksjar var på - 23,4 pst. Dette var 3,3 pst. betre enn avkastninga til totalindeksen på Oslo Børs. Folketrygdfondet hadde frå 1993 til utgangen av

1998 ei gjennomsnittleg årleg avkastning på eigenkapitalplasseringane på vel 16 pst., dvs. på linje med børsindeksen.

Samla renteinntekter i 1998 var 6p550 mill. kroner, mens motteke aksjeutbytte var på 352 mill. kroner. Fondet hadde gjennom året ein auke i urealiserte verdipapirvinstar på aksjar og obligasjonar på - 6,7 mrd. kroner. Dei urealiserte kursvinstane var fordelte med - 4,6 mrd. kroner på aksjeporteføljen og - 2,1 mrd. kroner på dei resterande verdipapira.

Merknader frå komiteen

Komiteen tek det som står i meldinga til etterretting.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmene frå Framstegspartiet og Høyre, ber om at Regjeringa, for å styrkje norske selskap, vurderer om Folketrygdfondet bør få investere i norske selskap som ikkje er børsnoterte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det statlige eierskapet i norsk næringsliv er for omfattende, og vil advare mot flertallets anmodning om at Folketrygdfondet skal gis adgang til å investere også i selskaper som ikke er børsnoterte. Disse medlemmer mener det i stedet bør gjennomføres endringer som reduserer Folketrygdfondets innflytelse over norsk næringsliv, og viser blant annet til forslag fra disse medlemmer i Budsjettinnst. S. I (1999-2000) om at Folketrygdfondet skal gis anledning til å investere også i de øvrige nordiske land.

9. FRAMLEGG FRÅ MINDRETAL

Framlegg frå Framstegspartiet og Høyre:

Framlegg 1

Stortinget ber Regjeringen om snarest å selge statens aksjer i Kreditkassen.

Framlegg frå Sosialistisk Venstreparti:

Framlegg 2

Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan staten skal forvalte sitt eierskap i finansnæringen under skiftende internasjonale forhold. Spesielt bes Regjeringen om å vurdere hvordan et eventuelt salg av statens bankaksjer kan påvirke struktur, konkurranse og nasjonal forankring i finansnæringa.

10. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen viser til St.meld. nr. 11 (1999-2000) og til det som står i denne innstillinga og rår Stortinget til å gjera slikt

vedtak:

St.meld. nr. 11 (1999-2000) Kredittmeldinga 1998 - vert å leggja ved protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 30. november 1999

Lars Gunnar Lie
leiar

Ranveig Frøiland
ordførar

Siv Jensen
sekretær

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/finansministeren til Stortinget, datert 8. november 1999.****Trykkfeil i St.meld. nr. 11 (1999-2000) -
Kredittmeldinga 1998**

Det vises til St.meld. nr. 11 (1999-2000) - Kredittmeldinga 1998, som ble framlagt for Stortinget 29. oktober. Det er oppdaget én mindre feil som en ønsker å gjøre Stortinget oppmerksom på.

Kapittel 2, avsnitt 2.1.2

I andre setning i siste avsnitt står det "I dag har Bankinvesteringsfondet berre ein medlem i representantskapet i dei to bankane". Det korrekte er at Statens Bankinvesteringfond har to medlemmer i representantskapet i de to bankene, det vil si: "I dag har Bankinvesteringsfondet to medlemer i representantskapet i dei to bankane".